

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“
Округли сто: My Name is Goran Stefanovski

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Флеке

14.00 часова / Културни центар Новог Сада (Католичка порта 5)
Позорје младих
Према Еурипиду: МЕДЕЈА
Академија уметности Београд

Други део испита 3. године глуме
 Класа: професори Ива Милошевић, Бојан Жировић

Превод: Гордан Маричић
МЕДЕЈА (по редоследу појављивања)

АНИТА ОГЊАНОВИЋ
МАЈА ШУМОЊА
ДРАГАНА ПАНТИЋ
ЛУНА ПИЛИЋ
НИНА МАРТИНОВИЋ
МАРИЈА ЛИЈЕШЕВИЋ
САРА ПАВЛОВИЋ
КАТАРИНА ВЕЉОВИЋ
АНА-МАРИЈА СТАМЕНКОВИЋ

Представа траје 1 сат и 30 минућа

Јасон: АНДРИЈА ДИНИЋ/ИВАН БЛАГОЈЕВИЋ
Креонт, коринтски краљ: СТЕФАН ЈЕВТОВИЋ
Егеј, атински краљ: ЛУКА РАДОСАВЉЕВИЋ
Учитељ: МИЛОРАД МИЉКОВИЋ
Дадиља: КАТАРИНА ВЕЉОВИЋ/ АНА-
МАРИЈА СТАМЕНКОВИЋ
Гласник: СТЕФАН ЈЕВТОВИЋ
Хор Коринћанки: све студенткиње

17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге / Издања Стеријиног позорја

Јован Љуштановић: Позориште кроз зечје уши
 Приредила Горица Радмиловић
 Говори Горица Радмиловић

Виолета Голдман: Визуално мишљење у креативном процесу глумца
 Говори ауторка

Оливера Милошевић: Театрологике (I)
 Говори др Иван Меденица

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
 Такмичарска селекција
Бранислав Нушић
ПРОТЕКЦИЈА
Народно позориште Сарајево
 (Босна и Херцеговина)

Режија: КОКАН МЛАДЕНОВИЋ
Адаптација текста и сонгови: МИЛЕНА БОГАВАЦ
Сценографкиња: МАРИЈЕЛА ХАШИМБЕГОВИЋ

Костимографкиња: ЛЕЈЛА ХОЏИЋ
 Композиторка: ИРЕНА ПОПОВИЋ ДРАГОВИЋ
 Драматуршкиња: ЏЕЈНА ХОЏИЋ
 Лекторка: МИРЕЛА ЛАТИЋ
 Сарадница за сценски покрет: АМИЛА ТЕРЗИМЕХИЋ

Играју

Министар: ЕРМИН СИЈАМИЈА
 Драгиња, његова кћи: БЕЛМА САЛКУНИЋ
 Персида, његова сестра: АМИНА БЕГОВИЋ
 Аћим Кукић, предсједник суда: АЛЕКСАНДАР СЕКСАН
 Савета, његова жена: АМРА КАПИЏИЋ
 Јулка, њихова кћи: МЕРИМА ЛЕПИЋ РЕЏЕПОВИЋ
 Светислав, њихов син: ДИНО БАЈРОВИЋ
 Манојло, брат Аћимов: МИРВАД КУРИЋ
 Јованка, његова кћи: МОНА МУРАТОВИЋ
 Сава Савић, издавач: АЛДИН ОМЕРОВИЋ
 Мадам Звјездана, астролошкиња: ЕМИНА МУФТИЋ
 Милутин Жунић, затворски чувар: АМАР ЧУСТОВИЋ
 Живојин Жика Јауковић, новинар: МАК ЧЕНГИЋ
 Музичари: НАОМИ ДРУШКИЋ, ЛУЦИЈА МЕСАРЕК, ДАРИО КОС
 Фото: ВЕЛИЈА ХАСАНБЕГОВИЋ

Представа траје 1 сат и 55 минућа

19.30 часова / Културни центар Новог Сада (Католичка порта 5)

Позорје младих

Милена Марковић: БРОД ЗА ЛУТКЕ
 Академија уметности Београд

3. године глуме

Класа: Предраг Стојменовић, проф. доц.

Редитељ: ПРЕДРАГ СТОЈМЕНОВИЋ

Асистент: ГОРДАНА ЂОКИЋ

Играју

Мала сестра: АНЂЕЛКА ПЕТРОВИЋ
 Алиса: АНЂЕЛКА ПЕТРОВИЋ
 Снежана: АНА ТОМИЋ
 Златокоса: МИЛИЦА ГИЦИЋ
 Палчица: ТЕОДОРА АЛЕКСИЋ
 Принцеза: МАША РОДИЋ
 Жена: ИВАНА ВАСИЉКОВИЋ
 Вештица: МАРИЈА СТЕВАНОВИЋ ПАВЛОВИЋ
 Мајка: МИЛИЦА ГИЦИЋ
 Велика сестра: АНА ТОМИЋ
 Тата Медвед: ЈАНКО КОВАЧЕВИЋ
 Мама Медвед: АНА ТОМИЋ

Медведић: НИКОЛА РИСТИЋ
 Орао: АНДРИЈА ШУШИЋ
 Орлић: АНДРИЈА ШУШИЋ
 Уча: ДАМИР КОЧИЋ
 Поспанко: АНДРИЈА ШУШИЋ
 Љутко: ТОДОР ТРИФУНОВИЋ
 Жабац: НИКОЛА РИСТИЋ
 Ловац: ЈАНКО КОВАЧЕВИЋ
 Ивица: ДАМИР КОЧИЋ
 Марица: АНЂЕЛКА ПЕТРОВИЋ

Представа траје 1 сат и 40 минућа

21.15 часова / Академија уметности Нови Сад (Ђуре Јакшића 7)

Позорје младих

Вилијам Шекспир: САН ЛЕТЊЕ НОЋИ

Академија уметности Нови Сад, Класа глуме на мађарском језику

3. године глуме

Класа: проф. Ђерђ Херњак

Редитељ: ЂЕРЂ ХЕРЊАК

Играју

Тезеј, Оберон, Тома Њушка: АДАМ АЂАШ
Хиполита, Титанија, Гладница: РЕГИНА САБО
Егеј: РОБЕРТ ЛЕНАРД к.г.
Хермија, Душица: ЛЕА МЕЗЕИ ГРЕШАК
Лисандер, Вратило: ЧАБА КЕМИВЕШ
Хелена, Петар Дуња: ФАНИ ДУПАК
Деметар, Фрања Фрула: БЕЊАМИН ВАРГА
Пук: АНАБЕЛА ХОДИК

Асистенткиња: МАРГАРЕТА ТАБОРОШИ
Костимографкиња: ЕРИКА ЈАНОВИЋ
Мајстор светла: РОБЕРТ МАЈОРОШ
Драматург: ЖОКА ХЕРЊАК
Сценски покрет: УНА ЂЕЛОШЕВИЋ,
АЛЕКСАНДРА ВЕЉКОВИЋ
Дикција: АГНЕШ РАФАИ ТЕЛЕЧКИ
Музика: ЕРВИН ПАЛФИ, ДАВИД КЛЕМ
Акробација на свили: НАТАЛИЈА БАГИ

Представа траје 1 сат и 30 минути

21.30 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“ (публика је на сцени)

Такмичарска селекција

Маја Пелевић

ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ

Позориште „Деже Костолањи“ /Kosztolányi Dezső Színház Суботица

Редитељ: КОКАН МЛАДЕНОВИЋ

Композиторка: ИРЕНА ПОПОВИЋ

Драматуршкиња: МАЈА ПЕЛЕВИЋ

Драматуршка сарадница: КОРНЕЛИЈА ГОЛИ

Превод: КРИСТИНА ОРОВЕЦ

Сценографкиња: МАРИЈА КАЛАБИЋ

Костимографкиња: СЕЛЕНА ОРБ

Израда костимске реквизите: БЛАГОВЕСТА ВАСИЛЕВА

Кореографкиња: ТИМЕА ФИЛЕП

Дизајн светла: РОБЕРТ МАЈОРОШ

Асистенти редитеља: ЖОФИЈА СЕРДА, БАРНАБАШ ЧИК

Асистент композиторке: АРПАД СЕРДА

Играју

ДАВИД БУБОШ

ТИМЕА ФИЛЕП

НИКОЛЕТА ГРГИЋ

БОРИС КУЧОВ

ГАБОР МЕСАРОШ

АНДРЕА ВЕРЕБЕШ

Музичари: АРПАД СЕРДА, МАТЕ АБРАХАМ

Фото: ЕДВАРД МОЛНАР

Представа траје 1 сат и 20 минути

Такмичарска селекција ПРОТЕКЦИЈА

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА

ПРОТЕКЦИЈА, писац **Бранислав Нушић**, режија **Кокан Младеновић**; **Народно позориште Сарајево (Босна и Херцеговина)**

У *Проштекцији* Кокан Младеновић предочава театарску слику друштва дубоко захваћеног корупционачтвом и непотизмом, друштва алаве бирократије и политичких нацарада. Нушићевом *Проштекцијом*, пре сто година отворено је Народно позориште у Сарајеву. Кокан Младеновић мудро и духовито креира делотворан концепт представе: сједињује два света, прошло и садашње, водвиљско и ангажовано, класично и савремено. Као аутор адаптације Милена Богавац додала је анажоване сонгове, актуелизовала и модернизовала дијалог, и најважније, повезала судбину протагонисте са судбином Бранислава Нушића. Тако је Нушићев доброћудни смех Младеновић претворио у разорно сурову комику и сатиру.

Миливоје Млађеновић

ЕКС ЛИБРИС

СВETИСЛАВ: 3. Афера респиратори

ЖИКА: Афера респиратори

СВETИСЛАВ: Премијер Федерације, суспендовани начелник Федералне управе цивилне заштите, те директор компаније за узгој и прераду малина, судионици су ове афере. Оптужницом се оптуженима ставља на терет почињење казних дјела у вези са набавком стотину медицинских респиратора у вриједности од 10,5 милиона конвертибилних марака јавног новца, те заштитне опреме у вриједности од 2.900.000 КМ за потребе борбе против корона вируса у нашој држави у вријеме непосредно након проглашења пандемије. Поред свега, респиратори нису функционални, те се не могу користити у интензивној њези пацијената. Да ли је неко због овога осуђен? Гробља су пуна, а затвори празни. Зашто је тако? Питајте министра Љубића!

ЖИКА: 4. **Афера Папак**

СВETИСЛАВ И ЖИКА: Предсједница једне од двије федералне јединице – одлучила се на трговину заступницима. Показала је да се мандатима народних посланика и изборном вољом грађана тргује отвореније него на пијаци. Дан након избијања ове афере, дотичну је посјетио, погађате ко...

ЖИКА : Министар Љубић!

(Бранислав Нушић, *Проштекција*; адаптација текста и сонгови Милена Богавац)

ПИСАЦ

Бранислав Нушић

(Београд, 1864–1938)

Рођен у Београду као Алкибијад Нуша у цинцарској породици Ђорђа и Љубице Нуше. Његов отац, угледни трговац житом, убрзо после Нушићевог рођења губи богатство. Породица се пресељава у Смедерево, где Нушић проводи детињство и похађа основну школу и прве две године гимназије. Пресељава се у Београд, где матурира. Кад је напунио 18 година, законски је променио име у Бранислав Нушић. Дипломирао је на Правном факултету у Београду 1884. Током студија провео је годину дана у Грацу. Његов даљи живот пун је наглих обрта: године 1885. налази се на служењу војног рока и учествује у Српско-бугарском рату. Због сатиричне песме "Два раба" за тадашње опозиционо гласило *Дневни лист* осуђен је на две године робије.

Касније је службовао у конзулатима Краљевине Србије, а оснивао и водио позоришне куће у Београду, Новом Саду, Скопљу и Сарајеву. У младости се више бавио новинарством, покретао и уређивао више листова и часописа. Добио звање академика Краљевске академије наука 1933. Његово дела већином припадају периоду реализма, али се у драмском стваралаштву надовезује на Косту Трифковића и Јована Стерију Поповића. Писао грађанске драме и салонске комедије (*Тако је морало бити*, *Пучина*, *Обичан човек*, *Прва ђарница*), а највећи успех постиже комедијама о грађанском друштву Србије с краја XIX и почетком XX века. На хумористичан и сатиричан начин бавио се темама власти, наличјем парламентаризма, примитивним бирократизмом: *Народни њосланик*, *Сумњиво лице*, *Проштекција*, *Госпођа министарка*, *Ожалошћена њородица*, *Покојник*, *Власи* (недовршена). Писао је и бајколске драме *Љиљан* и *Оморика*, *Вечности*, *Жена без срца*. Као прозаиста, оставио је низ приповедака у збиркама *Пријовешке једној кајлара*, *Листићи*, *Рамазанске вечери*, фељтоне у три књиге *Бен Акиба*, аутобиографска и мемоарска дела *Девештито њешнаесџа* о повлачењу српске војске и народа у Грчку преко Албаније, путописе са Косова, духовиту *Аушобиографију*. Псеудоним Бен Акиба.

РЕДИТЕЉ

**Кокан
Младеновић**
(Ниш, 1970)

Дипломирао на Катедри за позоришну и радио режију Факултета драмских уметности у Београду, у класи Мирослава Беловића и Николе Јевтића (1995). Режира разноврстан репертоар, са богатом палетом аутора, од античких, ренесанских, барокних, модерниста, до савременика (избор): Есхил (*Оковани Прометјеј*), Аристофан (*Лизисипраја*), Шекспир (*Бојојављенска ноћ*, *Сан лејње ноћи*, *Укроћена торойад*, *Ромео и Јулија*), Сервантес (*Дон Кихот*), Тирсо де Молина (*Севиљски заводник и камени тоси*), Бомарше (*Фиџарова женидба*), Ибзен (*Пер Гинт*), Булгаков (*Мајстор и Маргарита*), Хармс (*Случајеви*), Мајаковски (*Облак у јанталонама*), Мадач (*Човекова шраједија*), Ларс фон Трир (*Дојвил*), Горан Стефановски (*Баханалије*)... Режирао је дела готово свих значајних домаћих аутора различитих генерација: Александар Поповић (*Развојни јуш Боре шнајдера*, *Мрешћење шарана*), Велимир Лукић (*Афера недужне Анабеле*), Слободан Селенић (*Ружење народа у два дела*), Вида Огњеновић (*Како засмејати тосидара*, *Је ли било кнежеве вечере*), Душан Ковачевић (*Маршоници шрче јочасни крућ*, *Балкански шјијун*, *Сабирни ценшар*), Љубомир Симовић (*Пушјује јозориште Шојаловић*), Маја Пелевић (*Ја или неко друћ*, *Поморанчина кора*), Милена Богавац (*Јами дисјрикић*)... Драматизовао или адаптирао дела Толкина, Горана Петровића, Слободана Селенића, Мирјане Новаковић, Иве Андрића... Режирао мјузикле *Чикаџо*, *Коса*, *Зона Замфирова*. Често, поред режије, потписује и драматизацију или адаптацију дела. Био је уметнички директор Позоришта „Дадов“, стални редитељ и уметнички директор Народног позоришта у Сомбору, директор Дrame Народног позоришта Београд, управник Атељеа 212. Представе су му побеђивале на свим фестивалима професионалних позоришта у Србији као и на значајним фестивалима у Мађарској, Румунији, Босни и Херцеговини, Хрватској, Црној Гори, Македонији. Добитник је награде „Бојан Ступица“, Стеријиних награда: за режију – *Јами дисјрикић* (2018), *Каролина Нојбер* (2019), за адаптацију – *Афера недужне Анабеле* (1998), *Ружење народа у два дела* (2000), за драматизацију – *Ојсада цркве Свејој Сјаса* (2002), *Шиндлеров лифћ* (2021), награда „Нови Тврђава театар“ (*Дојвил*, 2015) као и других значајних награда на фестивалима у Србији (Ужице, Јагодина, Вршац, Параћин, Неготин, Зајечар) и у региону.

РЕЧ АУТОРКЕ АДАПТАЦИЈЕ

Током целоживотног искуства, с гледањем различитих инсценација Нушићевих комада, увек сам осећала неправедним то што се врсном сатиричару систематски тупи оштрица и што од писца који је писао безобразне, политичке, критичке комаде, савремено позориште прави некаквог „старог шаливџију“... Неку добричину и малограђанина, с љупким смислом за лаки хумор... Постоји неписан канон по ком његово дело обично играју, а тај је канон успостављен позоришним језиком, који се користио у време док је Нушић био жив.

Баш тај канон, прети да упропасти највредније особине Нушићевих дела. И зато га треба срушити, до темеља! Треба написати сваки Нушићев комад „од почетка“, како би савремена публика разумела суштину његових дела. Бранислав Нушић није нека „проминцла“. Није „плава риба, трт трт трт“, већ је дисидент и радикалан, политички писац. Да би се сачувала та особина његових комада, данас им треба приступити храбро, без скривања иза познатих реплика и слатког језика којим су писане.

Милена Богавац

Фото: В. Хасанбеговић

КРИТИКА

(...) Представа је то која на трагу Нушића проговара о конфликтним и неуралгичним тачкама доба и друштва у којем живимо – корупција, отимачина, сирова моћ и првотно вулгарно лице раног, готово још феудалног капитализма, протекција, организовани криминал, политичке афере замаскиране кринком лажних демократских промјена – дакле, наша свакодневица, чије деформације и ишчашења Нушић детектира још концем XIX стољећа, а Кокан Младеновић разобличује и сецира, анатомски прецизно, данас. (...)

„Од оригиналног Нушићевог текста није остало много, само кључни мотиви, тема, идеја, доминантне црте ликова и њихова имена, ниједна реплика која се чује са сцене није само Нушићева...“, поручује у програмској књижици представе Милена Богавац, то је њена заслуга, њен приступ Нушићевом комаду, тако га она види, тако га адаптира и осувремењује, смјешта у доба у којем јесмо, сматра да је он

Фотос: В. Хасанбеговић

врло радикалан политички писац, дисидент, жели сачувати ту његову изворност, храброст да се ухвати у коштац с временом, управо радикалном адаптацијом жели то постићи, јер Нушић јесте наш сувременик.

(...) Познато је да Нушић, концем XIX стољећа, пише *Проекцију* у тамници, већ га прати репутација младог човјека „поганог језика и још поганијег пера“, увриједио је и разбјеснио краља Милана и осуђен је на двије године затвора – стога се и цијели комад одвија у затвору, сценографско рјешење Маријеле Хасанбеговић својим косинама и дубинама дочарав тај клаустрофобичан простор, чак ће се унутар тог затвора током игре уградити још један затворени простор у који ће угурати главног јунака и држати га тамо закључаног готово до краја изведбе. У затвору, стварно и у представи, Нушић дакле пише свој комад, све оно што гледамо на позорници тамо излази из његовог пера, то је још једна врло успјела опсјена и обмана редатеља и драматурга, таквих ће обрата бити више током представе. Нушићев хумор и неоспоран комедиографски нерв уроњени су овдје у шарм водвиља, кабаретски штих мјузикла, јетку горчину гротеске, жалац сатире проницаво проналази малигна изопачења друштва чији смо житељи, скок до театра апсурда, али прије свега ношен Брехтовом поетиком, такођер није немогућ, јер ту гдје ми живимо ништа није немогуће, стварност се прелама у фикцији, илузија је понекад реалнија од ње, затвор на сцени обухваћа и нас у дворани, сви смо ми утамничени у властитим самицама, театар можда може понудити могућност избављења, само треба препознати опасност и храбро јој се одупријети, као да произлази из представе. Мислим да је од непоречиве важности и вриједности мјесто сонгова у структури представе, они су попут носивих греда саме конструкције на којој почива: кроз њих се постављају битна питања у комаду, они нас суочавају са стварношћу, изричу неке темељне истине о свијету у којем живимо, а и глумицама и глумцима дају њихових „пет минута славе“, управо кроз сонгове долази до изражаја њихов пуни ангажман, њихова свестраност и глумачка даровитост – Милена Богавац управо њима, уз музику Ирене Поповић Драговић, сјајно надописује Нушића, дајући га у пуном свјетлу.

Уједно, Кокан Младеновић неће презати да посегне за тим да позове публику да активно судјелује у збивањима, посебно када је ријеч о разоткривању бројних афера у друштву: гледаоцима се дијеле леци са пописом тих афера, прозива се одговорни министар који их држи у ладици и скрива пред лицем правде, он је „мастермајнд“ организираног државног криминала, те 34 јавно познате а од њега прикривене афере

стајале су државу више од двије милијарде и двије стотине милиона конвертибилних марака, за то нитко није одговарао! Новац је то, изговара се у представи, којим се могла направити еуропска држава, а не рђија политичких и криминалних гангова! Све је у овој представи подређено том циљу – изванредна маска, на трен замрзнути призори, вехементан покрет, зачудна гримаса, ефектне досјетке, попут стављања презерватива на главе микрофона како би се спријечило прислушкивање – све иде у том правцу да се раскужи и уништи тај коров који пријети да прекрије и угуши оно мало што је преостало здраво и нетакнуто у сржи друштвеног бића. Уводни и завршни сонг поигравају се са флоскулом „закон је исти за све“, у оном који прати ослобађање главног јунака из купаонице-клозета у који су га закључали пјева се: „...постоје двије врсте људи, једни су јаки, а други не, ако си од ове прве врсте, иди, кидај, освајај свијет/ али ако си од ових других, онда се повуци, сакриј, пузи – то је начин да преживиш...“. Нушићева *Проекција* у режијском промишљању Кокана Младеновића без скрупула портретира и једне и друге, оставља нама да пресудимо тко је тко у друштву овога доба.

Младен Бићанић (*Ослобођење*, 28. октобар 2021)

ДОБРО, ЛОШЕ И НЕШТО ИЗМЕЂУ

ПО КОМЕ ЋЕТЕ ДОЦНИЈЕ УДАРАТИ, КАД СТЕ ПОЧЕЛИ С КРАЉЕМ?

...Због увреде „Његовог Величанства“ и одлежаног затвора [Пожаревац], Нушић је сумњив и непожељан... А само је тражио било какву службу.

...Краљ [Милан Обреновић] је Нушића примио у соби за рад, и кад је видео малог и неугледног младића..., насмејао се иронично: „Ја сам, богами, мислио да сте ви некакав човек... Пишете песме! Треба да знате да нисте тако строго осуђени зато што је такву казну захтевала величина увреде, већ зато што вас је требало на почетку вашег рада ударити по челу... Зар ви, тек изашли из школе, тек што сте учинили први корак у животу, па не потегосте ни на пандура, ни на начелника, ни на министра, него право на краља? По коме ћете ви доцније у животу ударати, кад сте почели с краљем?“

...„Док моја реч буде важила у овој земљи, нећете добити државну службу!“ Кад су ствари пошле другим путем, краљ се сажали и ублажи тон: „Реците господину Мијатовићу да вам може дати службу, али не у Србији, већ у иностранству, да проведете тамо неколико година и мало се одучите од политике.“

Уместо сталне службе (писар), Нушић бива постављен за дијурistu Министарства иностраних дела. То је врста сталног хонорарног запослења, место на коме се проверава не само способност већ и лојалност будућег државног службеника.

...Савети о мирном и послушном грађанину, спремном да се поклати сваком ко је нешто виши, па чак и колена да савије пред њим, о ћутању кад савест гони да говорите. / Јосип Лешјић, *Бранислав Нушић*, Стеријино позорје, Матица српска, 1989.

Приредила Александра КОЛАРИЋ

Такмичарска селекција
ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА

ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ, текст Маја Пелевић, режија Кокан Младеновић; Позориште „Деже Костолањи“ Суботица

На основу драме Маје Пелевић, Кокан Младеновић гради снажно, интелигентно, целовито и поетски интонирано позорје о првим (рођење) и последњим (смрт) стварима овог нашег безнадежног Света. Ова дубоко интимна драмска повест, одсликава и глобалну слику сумрака наше цивилизације у којој је све, укључујући и најневинија бића, људски подмладак, подложен законима тржишта. На гледаочева чула ова монолитна позоришна структура, у заносној игри и песми глумачког ансамбла театра „Деже Костолањи“, делује као драмска симфонија, као аутентични урлик, вапај, последња Опомена човечанству.

Миљивоје Млађеновић

ЕКС ЛИБРИС

ми смо девојчице последње
девојчице
радимо на пољима
шећерне трске

носимо пелене иако
нисмо бебе

и немамо материце саме смо их
извадиле¹⁰

да бисмо боље секле да
бисмо боље радиле да бисмо
биле брже да бисмо боље
садиле
да би ваша деца задовољно
јела:

чоколадице ммммм
тортице ммммм
кексиће ммммм
бомбоне ммммм

сладолед ммммм
кремиће ммммм

(Маја Пелевић, Последње девојчице)

¹⁰ У западној индијској покрајини Махарастра жене су саветоване од стране доктора да изврше хистеректомију да би могле да буду продуктивније на шећерним пољима и да би избегле инфекције у лошим хигијенским условима. Хиљаде жена је урадило процедуру и сада постоје читава села са женама без материца.

СПИСАТЕЉИЦА

Маја Пелевић
(Београд, 1981)

Завршила Факултет драмских уметности у Београду 2005. и докторирала на Интердисциплинарним студијама на Универзитету уметности у Београду 2012. Чланица пројекта Нова драма. Изведене драме: *ESCape*, *Лер*, *Будиће Лејди на један дан*, *Београд-Берлин*, *Поморанџина кора*, *Ја или неко други*, *Скочићевојка*, *Можда смо ми Мики Маус*, *Чудне љубави*, *Последице*, *Пошћуно скраћена историја Србије* (са Слободаном Обрадовићем) и *Невидљива*.

Са Миланом Марковићем је 2012. реализовала пројекат *Они живе – у њојрази за нултим шексџом*. Написала је, режирала, и у Битеф театру извела драму *Последице* (2013), а у Народном позоришту Београд режирала је *Моје најраге* Томаса Бернхарда (2015) и свој текст *Боливуд* (2018). Са Олгом Димитријевић урадила је представу *Слобода је најскућља кайишалистичка реч* (2016).

Добитница је награда „Борислав Михајловић Михиз“ за драмско стваралаштво и „Слободан Селенић“ за најбољу дипломску драму, победница конкурса Стеријиног позорја за оригинални драмски текст *Можда смо ми Мики Маус* (2007), добитница Стеријине награде за најбољи драмски текст *Поморанџина кора* (2010) и награде на конкурсима „УНИМА“ за најбољи оригинални текст *Невидљива* за луткарско позориште. Представа *Као да крај није ни сасвим близу* рађена по њеном тексту добила је Награду публике 66. Стеријиног позорја.

Фото: Е. Молнар

КРИТИКА

У ПОДРУМУ БЕЗ ВАЗДУХА

(...) Редитељ Кокан Младеновић у суботичком театру „Деже Костолањи“ режира поп оперу. Суочава нас са светом чији смо део, светом који је дубоко подељен, где жене из сиромашних земаља носе децу за богате белце, где лекари о деци говоре као о јединицама, а фасада је лажни сјај „насмејаног“ капитализма. Сценски простор (сценографија Марија Калабић) је приказ фабрике са тракама за којима су радници, мушкарци и жене. Те траке постављене су као тобогани, ролеркостери. Фабрика је метафора савременог света, имате доживљај да сте у црној рупи, у димензији у коју свест не допире. Представа води дијалог са својом публиком, излажући је све време горљивој поезији Маје Пелевић која пева о борби са аждајом која ће нас, ако се не освестимо, прогутати.

Маја Пелевић и Кокан Младеновић гласно нам саопштавају да немамо власт ни над телом ни над животом, а право да знамо ко смо готово је укинута. Свет и даље језди у прастарим нерешеним конфликтима, несвесан да је у рату. Протагонисти ће из фабрике ући у публику, прво ће нас жестоко гађати лоптицама, а сам улазак ће подићи напетост, напрегнутост ума и тела, гледалац ће бити суочен са страхом од преласка сопствених граница.

Костим Селене Орб даје печат свету који ставља човечанство у подрум без ваздуха, глумци носе сунчане наочаре кроз које се не види(мо) у мраку, несвесни да све време носе/носимо одећу за рад у фабрици.

Музика Ирене Поповић јесте колевка представе, даје јој оквир и одређује темпо тексту и драматургији режије, јача набој игре. Она компоује камерну поп оперу кроз меланж жанрова од барока до попа. Музика нам преноси деструктивност света који сами стварамо, а чију рефлексију одбијамо да видимо.

Глумци играју верујући и предајући се без остатка, јер реч је о питању живота и смрти, на крају крајева. И њима је то јасно: осмех капитализма је осмех Џокера, сви смо на распродаји, а борбе увелико трају.

Маја Пелевић нас на крају оставља у загрљају са сликом последњих девојчица тамне пути из југоисточне Европе, оне остају једине на свету, јер их нико и није хтео. Свет који су устројили бели хетеросексуални мушкарци (са свиме што иза те власти стоји, а стоји низ манипулација у којима су руке испрљане свима) распада се, а представа се завршава речју: Почетак.

Наташа Гвозденовић (*Време*, 13. јануар 2022)

Премијера у позоришту „Деже Костолањи“ није посебна само по томе што је једна српска драма своју праизведбу доживела на мађарском језику, већ што је и музички инсценирана. Иако је Ирена Поповић музику компоновала посебно за драмски текст, можемо рећи да она поприма модерну оперску форму, и не можемо с лакоћом да је сврстамо у било који жанр музичког позоришта. Паралелно са редитељским мејнстримом постоји понављајући, релативно константан ритам представе, и та монотонија само појачава динамичке промене епохе и стила које се истичу храбрим избором

мелодија, било да је реч о оригиналним композицијама или о неколико тактова позајмљених од светских музичких хитова. Звучну подршку на сцени пружају два музичара, Арпад Серда (клавир) и Мате Абрахам (виолончело), који кроз своју игру обликују расположење и заплет представе.

Представу карактерише глума која настоји да не изгуби равнотежу између апсурдно изопачених акцената и често болних аспеката који изазивају искрено људско саосећање. Две најјаче сцене такође припомажу истицању ове две крајности. Једна у којој идеализована деца, о којој пристрасни родитељи мисле све најбоље, почињу да показују зубе. И док се суочавамо са чињеницом да су исто тако лажљива, похлепна, завидна и зла као сви други, плусак лопти пада на гледаоце који се једва могу одбранити од шареноликих сфера – или ти горке спознаје. У другој, док глумци умотавају глумице у провидну фолију, качећи на њих балоне који отелотворују њихове захтеве, оне, затегнуте, уништавају балоне један по један, скоро под невидљивим притиском, вичу „срушићу се“. Између ове две крајности креће се и емоционална динамика представе у којој гледалац нехотице постаје партнер.

Мање и веће црвене, жуте и плаве лопте и балони готово су једини алат представе, доприносе вишеслојној симболици, пошто првобитно представљају игру, а затим непотребну масовну производњу потрошачке индустрије, да би затим у трену постали „оружје“ на управо поменутом тренутку у представи. Сличне, визуалне контрасте је изоштрио и редитељ. Метална конструкција подигнута на крају бине истовремено приказује тобогане игралишта као и производне траке фабрика. На исти начин, двоструку функцију врше и кутије за складиште играчака, које у овом случају постају фабричке канте за утовар, од којих глумци по потреби граде симболичне експерименталне кавезе или гробове.

Вириг Ђурковић (*Színház.NET*, фебруар 2022)

ДОБРО, ЛОШЕ И НЕШТО ИЗМЕЂУ

ДЕЈВИД: „ПЛАВА ВИЛО, МОЛИМ ТЕ...“

Вештачка интелигенција VI/Artificial Intelligence AI: Својеврсна футуристичка адаптација незаборавне приче о Пинокију. Филм (2001, режија С. Спилберг) о најважнијим стварима на свету, осећајима. Покреће филозофска питања о смислу живота...

„Гледајте *VI* на сопствену одговорност. Будите свесни да можда никада више нећете бити исти...“ (J. Anderson, *Newsday*)

Дејвид има 11 година, 30 кг, висине 130 цм, плаву косу и очи. Његова љубав према родитељима је права, али он није – само је савршени робот с могућношћу осећања. Филм показује шта се може догодити када *VI* више ни издалека није довољна. У блиској будућности топлеће поларних капа узроковало је подизање нивоа океана који потапају све обалне градове на свету. У унутрашњост континената, људска је раса наставила да напредује.

Напредни прототип робота-детета програмиран је да исказује безусловну љубав.

Кад Дејвида „усвоји“ пар да лакше преболи губитак болесног сина који је залеђен у стању трајне хибернације. Син неким чудом оздрави, а Дејвид и његов плишани другар Теди нађу се сами у хладном и суровом свету. Робот-жиголо помаже Дејвиду у пинокијевској потрази за Плавом вилом која ће га претворити у правог дечака и тако ће повратити мајчину љубав. На крају...

Приредила Александра КОЛАРИЋ

ИНТЕРВЈУ

Тијана Грумић
ауторка драме „Флеке“

НЕЖНИ ВАПАЈИ ЗА СРЕЋОМ УСРЕД ГЛАДИЈАТОРСКЕ АРЕНЕ

Кроз пандемијско искуство у којем су толико нормализовани смрт и губитак, али и друге друштвено тешке ствари, добили смо прилику за промену. Питање је само хоћемо ли препознати и искористити шансу. Осим тога, прошле године су неке жене дигле глас и скупиле храбрости да причају о својим искуствима, недопустивим и ужасним. Чини ми се да је то охрабрило многе од нас – око њих, отворило неки простор за солидарност, емпатију и неку будућу борбу која ће, надајмо се, донети видљиве резултате за наших живота. Сигурна сам да то није узалудна борба. Неким девојчицама ће бити лакше због овога што данас радимо, између осталог каже Тијана Грумић, ауторка драме Флеке.

Наше позориште је редишељско, а редишељи сцену махом доживљавају као гладијаторску арену, са много јасних асоцијација на стварност коју покушавају да надгласе. А можда би било боље и на сцени тихо говорићи, као што ви говорите у својим драмама. Потребно је наћи шрачке светлости и даћи је људима, понудити им наду, ићи до ње, отворити неки прозор да се продише. Светлу су потребне нежније приче да би оздравио, треба му поезија... Може ли нас бар то сасићи?

• Моје писање је мој одговор на овакав свет, покушај да све видим мало другачијим очима од оног како нам се можда сервира и постоји око нас. Из те арене ћемо се спасити нежношћу, љубављу и солидарношћу, тако што ћемо почети да водимо рачуна да нисмо сами овде, ту смо заједно с неким, постоје људи око нас. На крају крајева, не можемо у томе успети сами, што показује и позориште као колективна уметност – представа не настаје тако што је један човек прави, већ тако што смо колектив и заједница који раде удружено. Када то схватимо и почнемо да ценимо, мислим да ћемо се спасити из те гладијаторске арене, од те компетитивности, од борбе да будемо бољи од неког другог. Тада ћемо стремити ка томе да сви заједно стварамо боље позориште, на крају и неки бољи свет.

Много је флека међу људима, они својим делима остављају многе мрље за собом. Моју ли се оне избрисају, нечим ојрају, појравити?

• Сигурна сам да се на неки начин могу извући или смањити, али нисам сигурна да их треба брисати. Све су то нека искуства, наслеђе, нешто што носимо са собом и што нас чини онаквима какви јесмо. Свет би био мање занимљив – можда и мање болан, с друге стране и неке тужне и ружне емоције чине комплексност наше личности и наше животе чине баш оваквима какви јесу.

А кад бисмо то проширили на неки друштвени контекст, може ли Србија појравити неке своје мрље? Јесу ли оне појрављиве на нивоу друштва?

• Нисам сигурна колико је то питање поправљивости или тога да се суочимо са неким стварима и преузмемо одговорност. У питању је преузимање одговорности за неке поступке да би неке ствари ишле боље. Докле год то потискујемо и избегавамо, претварамо се да се није десило нешто што се десило, док год негирамо неке поступке, бићемо заглављени ту где јесмо, у неком муљу, блату. А преузимање одговорности је нешто што нам је веома потребно.

Били смо у последње две године, више него икад у времену у којем живимо, изложени смрти. Врло прејшећи висила је над нашим главама јуне две године. Јесмо ли због тога добили неку нову врсту снаје?

• Мислим да јесмо, и да она тек долази, јер толико су свежа та искуства, то што се десило, а дефинитивно је било страшно. Можда је то прилика да променимо перцепцију света и живота, почнемо да ценимо оно што нам је деловало пролазно, уобичајено и свакодневно, да схватимо колико су такве ствари баш битне за нас, напосто да почнемо ценити обичне појаве на које, пре ових искустава, нисмо обраћали пажњу. Кроз ово искуство некако је толико нормализована и смрт, и губитак, и друге друштвено тешке ствари, да дефинитивно јесте нешто што може да нам пружи прилику за промену. Да ли ћемо то искористити и постати свесни тога као простор за напредак или не, то је питање на које тек треба дати одговор.

Са свим њим искуствима живој и даље или догајно изгледа као једна Роршахова мрља, све више као неки циркус, маскенбал у којем се кријемо и прешварамо да смо оно што нисмо. Био је један певач који је давно певао да је живој маскенбал, да су људи криви и под шућом маском лакше се живи... Верујеш ли у њу промену људи?

• Некако оптимистично верујем у потенцијал света. Да га можемо променити. Свет је промењен и пре пандемије, начин живота и комуникације били су веома брзи, што је условило дистанцираност и отуђење, а ја и даље верујем да постоји прилика за људскост. Верујем и у моћ позоришта да то пружи и покаже. Видели смо и током пандемије када смо гледали позориште са екрана и снимке... ОК је то, постојало је као трачак наде, али комуникација и енергија које осећамо и добијамо са сцене, делимо док нешто гледамо заједно... То су неке ствари због којих се и бавим овим послом. Верујем да као људи можемо и даље имати дубоке контакте и емоције у комуникацији, посебно нека дивна осећања што се рађају у живој комуникацији.

Цело Позорје је у знаку жена, почело је „Милевом“ (сјисајтељице, редитељице, глумице, шеме...), за коју сје и ви написали један део шекспира. Наставило се Мајшићем, Бошњак, Настасијевићем, Трифковићем... Баш се доста прича о прешману жена данас и кроз историју и човеку би се учинило да су жене тој тема данас, нешто најчесте на сцени. Исто-времено, сваки други дан, а некад и први, чујемо да је једна убијена, прешучена или да је прешла само са киселином на лицу... То баш не говори о користи од ње силне приче...

• Драго ми је што је све више нас жена које стварамо. Ти процеси, нажалост, веома су спори и то често обесхрабри оне који се боре. Просто је извесно да нећемо видети резултате те борбе у скоријем периоду, али морамо имати у виду да се боримо за све оне жене и девојчице које долазе после нас, као што су се неке жене бориле да данас пишемо, будемо драмске списатељице, и да нас тако зову. И то је увек питање, јесмо ли ми писци или списатељице. Језик обликује друштвену стварност, то су мали кораци од којих се почиње, од тога да се постављају наши текстови, прича се о неким женским искуствима, причају се неке женске приче, да с позорнице те ствари делимо са светом. Ипак верујем да се нешто дешава. На крају крајева, и прошла година показала нам је да су неке жене дигле глас и скупиле храбрости да причају о својим искуствима, недопустивим и ужасним. Чини ми се да је то охрабрило многе од нас – око њих, отворило неки простор за солидарност, емпатију и неку будућу борбу која ће, надајмо се, донети видљиве резултате за наших живота.

Шта мислиш зашто се борба за женска права поводи под штермин „женско питање“?

• Вероватно зато што се стално у јавни простор доводи као питање: питамо се шта значи и шта доноси, какве конотације има. На концу, тражимо неке одговоре, постављамо нека питања, па док год је питање имамо отворену могућност за неки напредак у комуникацији и за борбу, и за неке нове и друге прилике. Ако је „женско питање“ у том смислу, онда је ок.

Шта ти се више, шта вас и даље занима у позоришту?

• У последње време узбуђује ме тема људско-животињских односа, односа човека са природом. То су нека од питања која ме интригирају, а којима сам се бавила кроз питање неких потлачених група, јер човек је тај који у неком антропоцентричном свету себе сматра доминантним господарем. Пандемија нам је показала да морамо научити да интерагујемо са светом у којем живимо. Морамо и преиспитати системе у којима функционисемо, посебно питања разних опресивних група, друштвених и људских, на крају крајева и животиња које сматрамо неким својим власништвом – то су неке од тема које ме занимају. Сад сам се тиме бавила и у тексту *Могућности забављања код пшчица*, који је изведен у Битеф театру. То је ново поље које отварам и мислим да ћу наставити да га преиспитујем, сигурно опет и кроз призму неке друштвене перспективе.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

Југ Ђорђевић

редитељ представе „Флеке“

О ЧЕЖЊИ

Са редитељем представе Флеке Краљевачког позоришта Југом Ђорђевићем, разговарам о сарадњи с Тијаном Грумић и времену у којем јесмо и које тражи катарзу као контру недостатку емпатије.

Са Тијаном Грумић дуго сарађујеш, како то изгледа? „Флеке“ се на неки начин настављају на „Кејлера“, представу коју је видела публика Позорја, а коју сје радили по шекспир Т. Грумић у Позоришту „Бора Станковић“ у Врању.

• Јесте, практично смо радили као да је то диптих. Кад сам прочитао Тијанин комад, препознао сам конекцију с *Кејлером*, нашом првом званичном сарадњом. Имали смо велики успех с том представом, да будем нескроман (смех) отишли чак и на Позорје.

Сарадња је донекле нека симбиоза, не могу сад да рашчланим шта ту тачно радимо. „Укопчали“ смо се још на Академији, разумемо се. Прија ми да тумачим Тијанине речи. Најтачније је рећи да је то органска сарадња из које произлази поетика.

Бојан Муњин тачно уочава да је ово драма која се дешава у пределу срца. Иако реферише на просторе Балкана, у начи-

ну приповедања, посебно у лику баке, атмосфера ме асоцирала (пут, циркус) на Вендерса, *Небо над Берлином* и *Париз, Тексас* због начина на који носи дугу и нимало лаку чежњу у којој је много туге.

Увек се трудим да разазнам емоцију комада и спрам ње се поставим – из контре или као нешто што подилази. Док сам читао комад, уочио сам да, иако делује питко, наиђу моменти унутар њега који разарају. Асоцирало ме је на *Келлера*, то је форма стендапа коју смо хтели да спроведемо. Асоцијација на нешто духовито. Пре снажних, разарајућих момената, настојао сам да све олакшам и заправо постану разарајући за гледаоца.

За Билшен сам разговарала са редитељком Ивом Милошевић и рекла је да живимо у времену у којем се сензибилност сузбија и генерације уче да је свети суров и није добро откривати рањивост. У „Флекама“ се рањивост отивара изнова и изнова унутар комада. Како се односите према њој?

• У позоришту волим да препознам емоцију, не патетику, баш емоцију; мислим да се она у савременом позоришту препознаје као продукт времена у коме живимо. И то је из контре. Сматрам да је свет јако бруталан, веома је мало емпатије, барем у оном што разазнајем, и зато позориште може и треба да понуди врсту емотивне катарзе, поготово што је немамо у животу. Кад погледате ову представу, надам се да „разарајућа места“ унутар ње пружају управо врсту емотивне катарзе. Сигурно нам свет у којем смо помаже да ова представа буде још боља.

Иако је шута присушна током читаве представе и са свих страна промаља своју главу, отије је што и комад о иницијацији и са радошћу према животи, шрајању, шрају који осивљамо...

• Поента је прихватање. Комад смо радили у периоду посткороне, када је много људи преминуло од вируса или његових последица. Овај комад има и поруку да је прихватање одлазака, смрти, део исцељења. Када смо направили први прогон [претпремијера], неко је коментарисао везу са тим тренутком.

Чезња присушна у комаду јесте за онима којих нема, за сећањима која недостају.

• Све време смо били свесни да је то ход по ивици у погледу емоција, лако могу да склизну у патетику јер су снажне. Какав год да им наметнете конструкт, оне могу да разнесу. Трудим се да у неким моментима, поготово у изведби *Александре Аризановић*, они буду непатворени. Рекао сам јој да заборави на конструкције, договоре које је имала са мном, важно је присуство њеног доживљаја непатворене емоције. Зашто не бисмо видели?

Шта је за вас присуство Касандре, јунакиње из латиноамеричке сајунице у комаду?

• Једно од мојих првих сећања је како серију *Касангра* гледамо бака, деда и нас троје унучади, деда чита титл јер је бака неписмена... Било је важно да циркус који је присутан у представи не буде професионалан, већ аматерски, дилетантски, нешто што је и трапаво. Да се види људскост. Када је професионални циркус у питању, задивљени сте вештином, а овде људскост, рањивост треба да вас задиви.

Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

Бранислава Илић

Ауторска адаптација „My Name is Goran Stefanovski“

ДЕМИСТИФИКАЦИЈА МИТОВА

Драматуршкиња Бранислава Илић говори о настанку текста *My Name is Goran Stefanovski*, о разрушеним идентитетима, емоцији коју је хтела да очува радећи ауторску адаптацију седам драма Стефановског, о Стефановском који је далековидо сагледавао нашу стварност.

Док сам гледала представу, сећила сам се како је један од првих мојих интервјуа на Позорју био са Гораном Стефановским. На његово предлој водили смо га у продавницу њоловних њлоча, њамњим га као сјрасној колекционара и њад сам схватила да разговарам у средишту његове сјрасији. Или једне од сјрасији. Јесте га њознавали?

• Нисам, моје прво искуство везано за Стефановског јесте представа у нишком позоришту док сам још похађала глумачку школу – *Тејовирание душе*. На југу су тада много више

Фото: Б. Лучић

игране драме Стефановског него у Београду... Мој први утисак је био, а исто је рекао и Давор Шпишић, то је модеран писац. Имали смо Душана Ковачевића, Ацу Поповића, које поштујеш, наравно, али мој први утисак о Стефановском јесте да припада времену у којем ја (имала сам неких 16 година) живим.

Много је другачије када читаш појединачне драме Стефановског. Ово је мој концепт и за његово креирање хронолошки сам читала све његове драме. Мислим да смо помало склони да на неки начин Горана присвајамо, као неког ко нам је драг, сви воле Горана... Опет мислим да волим себе у Горану, оне ствари које препознајемо, и то се посебно видело кад су престали да се раде Горанови текстови у Драмском театру у Скопљу – онот тренутка не препознајемо себе, мислимо да нас се то не тиче.

Фото: Б. Лучић

Када се хронолошки читају Горанове драме, сагледава се драматуршки развој, колико слободе у почетку себи даје, кад почиње да се бави педагошким радом како себе систематизује, како мења форму... затим одлазак у Енглеску, увођење елемената из нове драматургије... Ово је ауторска адаптација седам његових драма, иако нисам дописивала, реплике су Горанове, сажела сам сваки од текстова, рецимо сцена Сарајева нема четири жене у Сарајеву, оне постоје у драми, али не на тај начин. Спојила сам их јер сам желела да жене говоре после рата...

Желела сам да покажем како највећи од нас, а сматрам да Горан то јесте, и то старински тип драматурга који данас изумире. Имала сам заиста дивне професоре, Селенића, Ваву Христића, али мислим да нико не предаје технику драме боље од Стефановског. Кад видите како је аналитички сагледавао свој рад, он је човек све завршио, заокружио читаво дело и отишао. То је мој респект, али не као омаж. Стално сам имала на уму: Само да ме Горан сутра негде не дочека (смех).

Да тај драматург кога сматрам највећим од нас, а еснафски сам лојална, драматургија је озбиљно занимање, озбиљан занат и знање, да је Горан ту и види представу, сигурна сам да бисмо полемисали, али умео би да препозна поступак и оно што сам урадила. Да то буде текст који је актуелан данас, да се игра било где, да је на трагу онога што је он говорио, заиста сам испоштовала његову мисао.

Прича о идентитету није нова, она је већ потрошена, после две хиљаде било је мноштво конференција о теми идентитета... Али занимљиво је, кад се хронолошки сагледа Горанов рад, јасно је да га одувек привлачи тема идентитета као отпора традицији, нечем што је модерно, одласку... Док сам га читала, схватила сам да се много пре других тај човек као

драмски писац, бавио идентитетом. То је једно. А друго – све оно на чему смо на овим просторима градили своје идентитете јесу урушени митови: мит о слободном западу, рокенролу, ми смо из „Игра рокенрол цела Југославија“ улетели у рат.

Дамаск је данас разрушен.

- И ми смо разговарали о томе. Са редитељем Браниславом Мићуновићем причали смо о ономе што се дешава: корона, ратови, избеглице... Данас би Горан на то реаговао неким текстом. Предложила сам да урадимо представу која ће показати да све оно што се данас дешава – већ је у његовом опусу. Тај човек је ову стварност заокружио.

Зашто што је био далековид као човек који је био шемељан.

- Оно што сам у поступку желела да прилагодим посебно његовим ранијим текстовима, а у Македонији то воле, има, како бих рекла у односу на немачку, британску драматургију, вишкова које сам склањала али ми је мера била да не изгубим емотивност.

Интервенције у репликама су скраћивање, не дописивање. Највише су скраћени *Лонџилеј* и *Одисеј*. Одисеја нико не види, то је забава моћника новог света, чудно оргијање на тему Одисеја, он је после само тема, више није мит. Одисеј препознаје да нема где да се врати.

Бавио се редефинисањем идентитета.

- Јесте. Мислим да је читава представа демитологизација свих митова на којима смо изградили идентитете. Шта ти значи дом у који се враћаш кад више не знаш ни ко си? Сви идентитетски митови су разрушени, а стално траже да се идентитетски одредиш.

Наслов је настао из његовог обраћања из 2017. Стално налазим да он у обраћањима говори: Ја сам Горан Стефановски, моја жена је Енглескиња... стално се одређивао идентитетски да би говорио о одређеној теми. Хоћу да кажем да нас стално приморавају да се идентитетски одредимо кад треба да говоримо о некој теми. Тиме се верификује да ли смо довољно компетентни да говоримо о нечем. У Македонији је било прича зашто ово није радио неко из Македоније? На шта сам рекла: Што није? Овај текст није позориште наручило, ово је била редитељева и моја идеја. Чини ми се да Гораном треба да се баве људи који га нису познавали, да у тој превеликој љубави према њему људи воле себе и нису у стању да виде у драмском писцу Горану Стефановском оно што их превазилази. Он је сјајан европски драматичар. Приступила сам као да радим класику, читала сам опус једног мени значајног писца, не без страха да ли ћу открити ту нит. Кад је текст о некоме, увек је о нечему. Сумњала сам да ћу то пронаћи у овом времену и простору. У том смислу било би добро да га откривају млади редитељи.

Најзначајније ми је било када је његова супруга прочитала текст и била задовољна, јер она зна његов опус, поред редитеља Слободана Унковског најбоље познаје Горанов опус. У том смислу задовољна сам и мирне свести могу изаћи негде пред Горана (смех).

Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

Бранислав Мишуновић

редитељ представе
„My Name is Goran
Stefanovski”

НЕДОСТАТАК ОБРАЗОВАЊА ГЛАВНИ ЈЕ РАЗЛОГ НАШЕГ ПОСРНУЋА

Огромни процеси условили су изглобљења сваке врсте, али сад је много дужи и много тежи процес узглобити све то поновно. Мислим да је могуће, демократским процесима, образовањем, отаџбинском љубављу, развијањем везе с природом, са уметношћу, учити људе да мало иду у позориште, да читају књиге... Верујем, и сигуран сам, да без образовања не можемо напредовати. Недостатак образовања, или чак губитак потребе за образовањем – и појединачно, и друштвено, јесте главни разлог озбиљног посрнућа и људи и друштва у којима живимо – између осталог каже Бранислав Мишуновић, редитељ македонске представе *My Name is Goran Stefanovski*.

Како се сећаише Горана Стефановског, шта сине од њега научили, и има ли данас од кога да се учи?

• Пријатељства се не пројектују, она нису ни спонтана. На стају од судбинских околности, не кажем сличности међу људима, него од неких спрега које се намећу у људским комуникацијама и на пријатељство као део живота, гледам као на нешто што је, мимо породице и круга за који сте емотивно најинтензивније везани, веома важно за живот човека. Каже се, не само у фрази, него и у литератури – пријатељство, занат најстарији. Не образлажем ово да бих причао о Горановом и мом пријатељству, али било је тако, било је сензибилно, веома дуго, од наших студентских дана, и не бих давао мој сценски одговор на његове драмске теме, да не заводи и не заноси та његова литература. У овој представи настојао сам, а то сам написао и у каталогу представе, да је у свим елементима очистим од непотребних додатака, натруха, патоса, емоција, патетике. Интензивно, са сарадницима, а пре свега са глумцима, учинио сам све у процесу да све те линије Горанових теза добро очистим и онда смо дошли до идентитетске приче, заједничке приче за готово све његове комаде. Прво је Горан, како знамо, почео да пише о националном идентитету па се полако спуштао до идентитета породице, потом на индивидуални идентитет, а онда се бавио

идентитетом који је, у суштини, важна цивилизацијска прича и тема. Емигрантском/мигрантском идентитету око кога и данас имамо гужву. Та идентитетска прича је у суштини, како Горан каже, оно што боли, Горан каже: „Дом је тамо где боли.” И то је судбинска прича сваког човека. Без обзира што човек мисли да је пронашао дом, никад нисмо мирни ни у сопственом дому, и ту увек има неке тескобе. Живот је уистину компликован механизам, одговорно је у том разазнавању имати свест о свом идентитетском положају. Бојим се да много људи не размишља на ту тему, и ту не говоримо о ДНК, говоримо о емоцијама, социјалном положају, о историјском идентитету који је стваралаштво, политика, наука. Свест о идентитету је свест коју човек мора да освести. Ова представа је некако мисионарска, иде помало у помоћ људима због којих смо то радили, да мало освесте чињеницу да је наш идентитет основа, темељ нашег живота, а не оно над чиме малограђански ламентирамо, неки интерес или конто. Једно скоро истраживање у региону открива да емпатија узима 35. место, а конто је први...

Горан Стефановски је трлио и ширио све своје идентитетске. Томе би и школа морала да нас учи. Данас се људи зајиварају у један, махом национални или религијски...

• Није национални, ни религијски идентитет ништа страшно, ништа необично и неприродно. Чак може бити драго и стимулативно и отаџбинско, и та нека одговорност пред богом, како волимо да кажемо. Отаџбина и бог су део идентитета, али кад црква и национализам постану доминанти, кад нису дом него бездом, онда то производи оно што производи – многе сукобе, ратове, негативно прожимање које доживљавамо и у нашем региону. Ту се национални и религијски моменат промовишу да би се постигло нешто друго. Клањамо се богу, али верујемо у своју отаџбину и нисмо грађани света, већ неко ко би другоме нешто да наметне. То је постало толико досадно, истовремено толико присутно да је опасно, и зато досади нема места.

Малочас сине и сами цитирали Горанове речи да је дом тамо где боли. Шта вас у том смислу боли?

• „Мене све ране мога рода боле” – људског рода. Учимо од обичних људи који размењују емоције и емпатични су без јавности, у свом малом окружењу.

Горан је написао једну невелику, ђредивну књију, „Мала књија замки”, која открива занашке шајне писања. Да сине у трилици да напише нешто слично из ула регије, шта бисте написали о замкама данашњег позоришта у региону?

• Ништа се замке нису промениле. Ово време није донело нове замке, све су замке исте, само имају неке друге мирисе, у основи се ништа није променило. Аутори и даље измишљају своје приче, преписивање живота у позоришту и даље је непотребна и излишна ствар, лишена сваког артизма. Бојим се да је и даље доста претенциозности у свему: стилу, темама... Не говорим само о редитељима... Није битно у ком су жанру представе, морају се правити за гледаоца који хоће да дође у театар. Равнодушност гледаоца за мене је увек непожељан резултат. Засмеј ме, или нека засузим, али да однесем неку емоцију, пробуди ми неке емоције, само ме не остављај равнодушним. Катарзична може бити и комедија,

и водвил, и грађанска драма, не само трагедија. Катарза је оно што човек однесе из позоришта.

Од њочейка овој Позорја говори се о насиљу над женом. До садашњи саговорници сагласни су да оно не долази обавезно из њаширијархалној принципиа, већ из њозиције моћи на којој је мушкарац најчешће, мада не и обавезно. До сада сње били на неколико важних њозиција моћи, од месџа дирекџора Црногорској народној њозоришџа, министџра кулџуре Црне Горе до амбасадора Црне Горе у Србији... Је ли човек свесџан џренџука у којем се џреџџра на њозицији моћи? Кад џа моћ џреузме конџролу над њејовим здраворазумским владањем?

• Ваша теза је тачна и ваше питање је суштинско и судбинско. Можемо да теоретишемо и у филозофији да се сетимо свих могућих теза о моћи, али ту моћ не бих тумачио кроз моћ појединца или појединца над другим, већ моћ коју би човек требало да искористи, која нуди оруђа и помаже му да уради неке велике ствари за човека, своје окружење, своју државу, свој простор, своју уметност, своју политику. А о злоупотреби моћи не вреди разговарати, о томе све знамо. Много мање знамо како искористити моћ за добробит цивилизације. Ево ратова око нас, корупција... Али постоје људи који ору своје њиве, саде малине и јабуке, жању своје жито, то су паметни људи... Највише верујем људима који својим рукама могу нешто да ураде. Срео сам много мудраца од којих никакве користи, али од неких обичних људи са чулима која су развијали, сазнао сам много добрих ствари. Од њих се могу добити многи одговори... Само што моћ направи инверзију, па је разумемо као нешто где смо високо, одакле заправо не видимо доле, а доле лежи живот.

У нашем друшџвеном живоју оџеришемо ујлавном џреграсудама и честџо нисмо у сџању да одвојимо истџину од уврежених нараџива који се џреносе у некој друшџвеној џруџи. Не џроџиџујемо их, не размишљамо у њџансама. Лакше је џледати црно-бело, џреузети оџишџе мишљење џрује истџомишљеника. У драми Маџе Маџишића „Ја сам она која нисам“ џемаџизују се људи једној џоднебља – Далмаџинске Заџоре као људи који су дошли у џрад и џосељачили џа, иако су џрад џосељачили и они у њему рођени. Истџо џако џосџојџи нараџив о Црноџорцима као моћној заједници у Србији, на џример. Колико су оџасни џи нараџиви, може ли се изађи из њиховој лавиринџа, има ли друџачиџих џрича изван њих?

• Живот постоји изван тога, можда га довољно не видимо или не видимо уопште, зато што је постао контекст то о чему говорите. Не знам хоће ли се то вратити у зглоб, како би рекао Хамлет, а Шекспир заправо: „Зар сам позван ја да га поправљам сам?“ Огромни процеси условили су изглобљења сваке врсте, али сад је много дужи и тежи процес узглобити све то поновно. Мислим да је могуће, демократским процесима, обазовањем отаџбинском љубављу, развијањем везе с природом, са уметношћу, учити људе да мало иду у позориште, да читају књиге... Верујем, и сигуран сам, без образовања не можемо напредовати. Недостатак образовања или чак губитак потребе за образовањем – и појединачно, и друштвено, главни је разлог озбиљног посрнућа и људи и друштва у којима живимо.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

ЈУЧЕ НА ПОЗОРЈУ

Дани књиге (I) ИЗАШАО ПРВИ ТОМ ЕНЦИКЛОПЕДИЈЕ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Велика и за историју позоришта на овим просторима важна вест обележила је јучерашњи први Дан књиге – у оквиру тродневног представљања позоришних издања – изашао је први том Енциклопедије Српског народног позоришта (најстарији наш театар, основан у Новом Саду 1861. одакле се култура зракасто проширила до Београда и Загреба).

У сенци прве, али непобитно важна вест јесте и да је изашао нови број (април–јун 2022) листа *Позоришџе* (најстарија позоришна публикација у Региону, први број штампан је 1871).

„Српско народно позориште одувек је имало издавачку делатност. Последњих деценија издали смо десетак књига, неколико монографија које су са становишта театрологије хвале вредне. Драго ми је што је СНП смогло снаге, те и што је др Зоран Ђерић успео да обезбеди новац да бисмо могли и даље да издајемо лист *Позоришџе*. Најзад, пред нама је **први том Енциклопедије Српског народног позоришта**. На простору некадашње СФРЈ само је, пре 50 година, Хрватско народно казалиште објавило енциклопедију, и то, нажалост, само једно издање. Сада, у Новом Саду имамо прву енциклопедију која се односи на позориште на територији Србије!“, рекао је **Александар Милосављевић**, наизглед мирно обелоданивши вест о овом капиталном делу на које се дуго чекало.

Редакција овог издања оформљена је још 1972, сачињен је Азбучник и уз помоћ многобројних сарадника отпочела је обрада енциклопедијских јединица. Послови су почетком деведесетих година обустављени, а рад је настављен 2011. у поводу прославе 150 година постојања овог театра, да би овог пролећа био публикован први том издања. „Посвећен је глумцима, редитељима, писцима, сценографима, лекторима, публици и аплаузима који су дизали завесу поново после наклона озарених актера.“

Милосављевић је изнео да се енциклопедија највише бави темама које се односе на СНП, које од 1861. континуирано постоји и функционише, али је нагласио: „То нас не обавезује да пишемо о ономе што се односи само на овај театар. Док

Фото: М. Блашковић

ја имам везе са овом едицијом, било које позориште на свету такође је наша „територија“ интересовања, јер све има своју историјску димензију и стога тај контекст и треба неговати. Култура се зракасто шири и једино као таква има смисла. Зато, писати о Српском народном позоришту је писати и о историји позоришног живота на овим просторима и онима које, у том контексту, дотиче сензибилитет епохе и дух времена, јер то је део повести европског тетара.“

Први том енциклопедије доноси податке од 1861. до 1986, што је 125 година историје СНП-а, јер се, како је на јучерашњем разговору речено, негде морало стати. Упркос томе, нагласио је Милосављевић, творци нису престали да допуњују енциклопедију подацима. Стога је штампано издање само „делић“ онога што је већ нарасло у електронском издању – тако, на пример, Миодраг Табачки и његова беседа на отварању 67. Стеријиног позорја, већ је постала јединица обрађена у електронском издању енциклопедије.

У разговор о издањима СНП-а укључио се **др Зоран Ђерић**. „На пет стотина страница енциклопедије стао је велики број података. Ово капитално дело није значајно само за Српско народно позориште већ и за историју позоришта уопште. Незаобилазне су и не треба заборавити ни чињенице да су одавде израсли и београдско Народно позориште и загребачко Хрватско народно казалиште, Позоришни музеј Војводине, Стеријино позорје... Енциклопедија је сачињена по свим правилима овог посла, а том раду најдуже сведочи, те у њему значајно учествује др Милена Лесковац. Треба истаћи и остале чланове екипе: мр Ивану Илић Киш, Соњу Видаковић Савић, Ласла Блашковића... фотографа Срђана Дорашког... На прикупљању података радило је више од 80 сарадника. Први том енциклопедије већ је доспео до позоришта и библиотека. На иницијативу Александра Милосављевића покренуто је и електронско издање од кога нећемо одустати.“

Представљајући издавачки концепт листа *Позоришће*, **Милосављевић** је рекао: „Не смемо заборавити да је у време Тоне Хаџића, па онда и у време Љубише Ристића, *Позоришће* излазило свакодневно, а штампало се чак и у време финансијске кризе. Нажалост, ми тај темпо нисмо могли да следимо, па смо једно време *Позоришће* имали само у електронској форми. Затим је управник Ђерић успео да издејствује да најстарија позоришна публикација у Региону излази четири пута годишње. Ревизија Српског народног позоришта има фокус на темама из продукције драме, балета и опере СНП, објављује најаве и критике, као и текстове о нашим остварењима и о гостујућим театрима и уметницима. „У редакцији *Позоришћа* нарочито издвајам Ивану Илић Киш, која бди и брине готово о свему – душа редакције.“

Да *Позоришће* има дугу традицију, те да се нада да ће имати и своју будућност, поручио је **др Зоран Ђерић**, подсетивши да редакција није имала новца за ауторске хонораре, те се ослонила на сараднике у оквиру СНП-а. Рубрике имају акценат на премијерама и представама СНП, уз прилоге о занимљивим догађајима из историје позоришта пропуштене кроз визуру писца Ласла Блашковића, као и сећања на преминуле колеге из колектива СНП-а, и на оне који су сарађивали са овом кућом, издавајући редитеља Дејана Мијача, који је управо у овом позоришту остварио своје најзначајније представе. У оквиру издавачке делатности ове куће изашла

је и монографија о овом великом редитељу из пера новинарке, позоришне критичарке Даринке Николић.

Када је реч о издањима Српског народног позоришта, **Ђерић** је презентовао информацију о књигама (издатим 2021) у новој едицији коју је креирао Александар Милосављевић. Реч је о књигама Сенке Петровић *Сан од 6 дана, 16 сајли и 3 минуџа* те Иване Илић Киш *Живој, књижевно и позоришно дело Аџанасија Николића (1803–1882)*. Ускоро се очекује и књига о обнови Српског народног позоришта, која бележи још један од значајних тренутака из историје СНП-а.

Милосављевић је позвао све оне који имају неке податке о Српском народном позоришту да се јаве, те ће након провере, ти подаци бити уврштени у електронско издање Енциклопедије, која се свакодневно „апдејтује“.

На крају, Милосављевић је изразио захвалност Стеријиним позорју на простору који у оквиру Дана књиге добија театролошко издаваштво: „Толико тога театролошког мало има, толико је мало издавача који се баве овом граном издаваштва, да смо на континуираној, херојској издавачкој делатности неизмерно захвални Позорју.“

Модератор Дана књиге је, као и претходних година, Александар Милосављевић.

Бранислава ОПРАНОВИЋ

IN MEMORIAM

Лука Курјачки
(1989–2022)

Почетком године напустио нас је Лука Курјачки, сарадник *Сцене* и Стеријиног позорја. Лука је био пасионирани планинар и велики заљубљеник у живот, стално у потрази за изазовима. Из жеље да своје знање пренеси младима, годину дана је у Русији предавао креативни енглески језик кроз рад на позоришној представи и снимању кратког филма. Радознао, волео је да ради с људима којима је, као и позоришту, прилазио из свих углова. На ФДУ у Београду завршио је основне студије драматургије и мастер студије теорије драмских уметности и медија на истом факултету и мастер студије на Факултету за медије и комуникације. Лука се драмом бавио из различитих перспектива – радио је као режисер, драматург, филмски и ТВ сценариста, новинар и критичар. Позоришну критику писао је од студентских дана – учествовао је на пројекту *Criticize this!*, радио на фестивалима *Стеријино позорје* (2011–2020), *Биџеф* (2012–2015) и *Divadelná Nitra* (Словачка, 2019). Од 2014. био је члан Удружења позоришних критичара Србије и учесник пројекта *Позоришни караван*.

Лука је као драматург, сценариста, редитељ или све то заједно радио на 9 текстова за одрасле (*Суђаје*, *Москвичем до њакла*, *Интерпалакџик*, *Јујојославија*, *Бујисџан*, *Сегам великомученика*, *Washing Machine*, *Алкограма* и *Dance dance*

dance – недовршена) и 5 за децу (*Песма белој киџи, Johnny be good, Божићна прича, Принц Арслан и Биберче*). Изведени су *Песма белој киџи* (2016, Народно позориште „Тоша Јовановић“), *Принц Арслан* (2016, фестивал „Љубимовка“ у Москви, КЦ „Барака“) и *Суђаје* (2019, театар „Пароброд“). Премијера недовршене драме *Биберче* планирана је за јесен 2022. године, а у току је рад на објављивању збирке Лукиних драма за децу *Принц Арслан и друге приче*. Као косценариста радио је на филмовима *Абдул и Хамза, Сивара мајка и Ошворена* (главна награда на фестивалу „Мерлинка“, 2016), а написао је сценарија за филмове *Grand mal* и *Сиврано Шело*, као и за ТВ серију *Пансион Евроја* (2017, РТС). Лука се бавио и стрипом, и то кроз текстове за стрипове *Сусрећ*, који је награђен на Интернационалном салону стрипа у Београду и *Нервник*, као и сценарио за стрип *Двојба*.

Маријана Јелисавчић

ПОЗОРЈЕ МЛАДИХ

Јуџин О'Нил: АНА КРИСТИ

Артур Милер: КОЈА ЋЕ ГОСПОЂА ФЕЛТ ДОЋИ НА ДОРУЧАК?

(Сцене из комада)

Факултет драмских уметности Београд / Катедра за позоришну и радио режију

Завршни испит студената 2. године позоришне и радио режије и део испита студената 2. године глуме

Део испита студената 2. године менаџмента и продукције позоришта, радија и културе

Шеф класе Позоришна и радио режија: Душан Петровић, ред. проф.

Доцент: Ана Томовић

Шеф класе Глума: Марија Миленковић, ред. проф.

Стручни сарадник: Бојана Стојковић

АМЕРИЧКОМ КЛАСИКОМ О НАШОЈ САДАШЊИЦИ

Прва представа одиграна у оквиру другог дана Позорја младих заправо у себи садржи две мање представе, од којих је прва настала по драми Јуџина О'Нила *Ана Кристи* док је друга, *Која ће госпођа Фелт доћи на доручак?*, заснована на тексту Артура Милера. Насупрот томе што је овај испитни рад студената Факултета драмских уметности у Београду заснован на текстовима двојице културних америчких драматичара прве половине и средине 20. века, оба дела представе имају намеру да комуницирају са савременим тренутком, бавећи се темама насиља и деструктивности и њиховим ефектима на односе међу блиским људима.

Инсценација *Ане Кристи* одлично показује квалитет сарадње између студената 2. године позоришне и радио режије, дела студената 2. године глуме и дела класе 2. године менаџмента

и продукције позоришта, радија и културе – будући да су се они окупили како би спремили заједнички испитни задатак. За почетак, избор теме се нажалост показао врло актуелним; нажалост, зато што је ова драма написана 1921, али је тема силовања и неразумевања жена жртава насиља и те како актуелна. **Тара Митровић** која је уједно адаптирала текст и режирала представу успела је да изабере исечак из комада тако да одиграна прича буде у потпуности јасна и заокружена. Глумачка екипа (**Наталија Степановић, Митар Милићевић и Вукашин Јовановић**) изузетно уверљиво оживљавају своје ликове бришући све генерацијске, класне, географске и културне разлике које их од њих раздвајају. За похвалу су и сценографија (**Тијана Пејић, Душан Поповић, Тара Митровић**) и костим (**Исидора Петровић, Анђела Милинковић**) који одскачу од стандарда студентских представа и успешно нас транспонују у барку на обали у близини Бостона 1920-их.

Ипак, осетљива тема сексуалног насиља унела је додатну комплексност у представу. С једне стране, јако је важан пр-

Фото: М. Блашковић

вобитни непоколебљив став **Наталије Степановић** у улози Ане Кристи – она се никоме не правда, зна да није крива за силовање које је доживела, не осећа се морално инфериорно због сексуалног рада у ком је касније учествовала, али зна да ће је отац и дечко осуђивати, као и сваки други мушкарац који буде сазнао њене тајне. Проблем наступа када се лик Ане промени, те клечећи моли свог дечка да заборави њену прошлост, а при њиховом расстанку последњу реч има он који јој каже: „бежи тамо, курво“. Разлика између мелодраме која репродукује друштвену стварност и представе која њој критички приступа јесте што ова последња не би понављала обрасце насиља и моралистичке осуде над женама на сцени, нити би стављала жене у позицију да се правдају, већ њихове насилнике. Ова замерка нимало се не односи на студенте који су са занатске стране направили изврсно представу, већ на професоре који нису довољно пажљиво приступили овој теми у раду са студентима, и као да нису били свесни да је од првог извођења *Ане Кристи* прошло више од сто година (!) и да се наше схватање сексуалног насиља и сексуалног рада радикално променило, те да са тим и свака адаптација овог комада мора носити са собом веће ревизије текста како не би упала у замку конзервативности и моралисања насупрот своје намере.

Други део ове испитне представе изводи се под називом *Која ће госпођа Фелт доћи на доручак?* Представља такође камерну, може се рећи породичну драму између (само)

деструктивног господина Фелта (**Радосав Јањић**) и бар начелно њему блиских људи међу којима су и његова бивша и садашња жена (остатак глумачке екипе: **Милица Лучић, Андреј Њежић, Сташа Миловановић, Јована Берић и Невена Димитријевић**). Иако одређени односи међу ликовима нису најјасније приказани (не помаже ни то што није међу познатијима од Артура Милера), уметнички тим представе створио је емотивно снажну представу о лику чији деструктивни начин живота уништава и њега и њему блиске људе. Главни лик због тога проводи своје дане за време трајања представе у болници након саобраћајне несреће за коју се испоставља да је могући покушај самоубиства; блиски људи се разочаравају у њега, те њему на крају једино остаје да потражи смислени људски контакт у односу са медицинском сестром која му је до тада била потпуна странкиња.

Фото: М. Блашковић

Фото: М. Блашковић

И *Ана Кристи* и *Која ће тосцођа Фелли гођи на доручак?* су одлични примери промишљених и успешних студентских представа. Међутим, првој представи је морало бити посвећено више пажње како би се професорима скренула пажња да свој рад са студентима морају да схвате много озбиљније када су у питању теме сексуалног насиља.

Борисав МАТИЋ

Тенеси Вилијамс МАЧКА НА ВРУЋЕМ ЛИМЕНОМ КРОВУ

Академија за умјетност и културу Осиек (Хрватска)

Испитна продукција 1. године мастер студија глуме
Колегијум: Мајсторска радионица глуме 1: глумац пред драмским текстом

Носитељка колегијума: Аница Томић, доц. арт.

Сарадник на колегијуму: Домагој Мркоњић, доц. арт.

„ПРАСЕ ЦИЧИ, А ЧОВЕК ЋУТИ“

Комади Тенесија Вилијамса написани половином прошлог века настоје да деконструишу идеју „америчког сна“, да оголе заваравача о бесконачним могућностима радничке класе у Америци и на површину изнесу породичне тајне затрпане деценијским потискивањима. *Мачка на усвијаном лименом крову* тематизује (тадашње) табу теме преломљене кроз при-

зму богате породице са југа САД-а: хомосексуалност и сексуалност уопште, родне улоге, утицај патријархата на жене и мушкарце, алкохолизам, болест и смртност.

Студенти и студенткиње 1. године мастер студија глуме Академије за умјетност и културу Осиек у својој представи *Мачка на врућем лименом крову* задржавају временски и просторни оквир дат у самом драмском тексту, одступајући од половине 20. века једино у ношењу медицинских маски у сцени болнице и коришћењем мобилног телефона у неколико наврата.

Први део представе дешава се у кући мајке и оца Полита (убедљиви **Катица Шубарић** и **Давор Тарбук**) где породица прославља очев рођендан претварајући се да он не болује од рака. Делење сцене на три собе и тоалет где се паралелно одвија радња, пружило је додатно узбуђење и створило осећај клаустрофобије и скучености јер је лишило јунаке могућности да остану сами и имају своју приватност. Како су собе одвојене само линијама на поду без других физичких препрека, јасно се ставило до знања да се јунаци непрестано међусобно прислушкују. Након прославе рођендана, публика пролази кроз лавиринт ходника позоришта и у фоајеу гледа другу сцену, односно расплет приче у болници где отац умире од тумора што иницира промену главног лика.

Главни лик драме је Брик (у прецизној интерпретацији **Гргура Гргића**), бивши фудбалер, садашњи алкохоличар и можда геј особа. Ни у представи, ни у оригиналном комаду никада се недвојбено не каже да ли је Брик геј или није. О његовој сексуалности у представи се говори током монолога Брикове супруге Меги (одлична **Вања Чича**) када она пружа потенцијалан разлог њиховог нескладног брака и Брикове зависности од алкохола, али ни тада се не даје недвосмислен одговор на то питање. Феномен телесности жене и мушкарца је интересантно и промишљено показан кроз ликове Брика и Меги. Паралеле у поимању улоге жене у друштву спроведене су између Меги и Меј (**Анабела Сулић**), супруге Бриковог брата Гупера (**Доминик Караула**). Меј је трудна и породици је претходно *јодарила* петоро деце, док Меги која није родила, према мишљењу Меј и Гупера, није *испунила* улогу жене. Овај став не остаје само на пукој илустрацији већ други актери, а посебно мајка, дају коментар и прихватају Меги без уплитања у њене одлуке по питању трудноће. Хумору представе доприноси Велечасни (**Лоренцо Толић**) који исмева новцем заслепљена свештена лица.

Талентована и уиграна екипа представе открила је о чему причамо када избегавамо да говоримо о проблемима, када

Фото: М. Блашковић

се кријемо од сукоба и искрених разговора, када бирамо да игноришемо реалност и које су последице таквих поступака. Показали су како се кроз емотивну, породичну драму из претходног века може проговорити о релевантним, савременим питањима.

Дивна СТОЈАНОВ

СКИЦЕ ЗА ЛИК

Исповести / Имитације

Факултет драмских уметности Београд
Катедра за глуму

Други део испита студената 2. године глуме

Шеф класе: Марија Миленковић, ред. проф.
Стручни сарадник: Бојана Стојковић

СКИЦЕ ЗА ПРЕДСТАВУ

Скице за лик, исповести, имитације представа је друге године Катедре за глуму Факултета драмских уметности у Београду која је одиграна другог дана Позорја младих у Културном центру Новог Сада. Иако није у питању представа у конвенционалном смислу, већ скуп глумачких вежби који је састављен у једну целину, било је вредно погледати ово студентско извођење. Публика не само да је имала да прилику да погледа вештине младих глумаца, већ се и поприлично насмејала због комичког карактера њихових вежби.

Фото: М. Блашковић

Разиграну глумачку екипу чине **Нађа Дулић, Анђела Крибл, Огњен Малушић, Невена Михаиловић, Петар Петровић, Наталија Степановић, Данило Миловановић, Андреј Њежић, Милица Лучић и Радосав Јањић**. Ова класа глуме, предвођена редовном професорком Маријом Миленковић и стручном сарадницом Бојаном Стојковић, приредила је сат времена и десет минута различитих глумачких вежби које се базирају на имитацији, креирању сопствених глумачких ликова и певању – да набројимо само неке активности.

Први део представе заправо је пројекција снимака појединачних глумаца и њихових ликова које су одиграли. За овај део представе може се рећи да је и најбољи, вероватно јер су глумци имали прилику да се припреме и под контролисаним условима сниме своја извођења, а такође су могли да одаберу амбијенте који су њиховим карактерима највише

Фото: М. Блашковић

одговарали. Међутим, и каснији сегменти представе су вредни пажње, нарочито други део који је и најдужи, а у току ког сваки глумац изводи различите ликове наизменично, често прелазеће из улоге у улогу у року од неколико секунди.

Некоме с правом може деловати да у оваквој концепцији представе постоји могућност за монотонију. Међутим, екипа представе је то успешно превазишла јер су сва своја извођења обојили комичким нотама. Ликови које глуме имају карикатуралне особине на основу којих се гради комичност. Тако се глумци поигравају са акцентима, дијалектима, стереотипним особинама које су везане за годину, порекло, професију итд.

Управо се овим вртоглавим смењивањем ликова и особина увиђа вештина младих глумаца. Узмимо за пример само број изговора које су они користили током играња различитих ликова – од хрватског, преко босанског и црногорског изговора, па до различитих дијалеката српског језика, попут косовско-ресавског и призренско-тимочког. Иако је део наслова представе *Скице за лик*, можемо рећи и да су глумачке вежбе приказане у овој представи заправо скице за неку будућу представу. Након размаханости и младалачке креативности које смо имали прилике да видимо, овој класи предстоји рад на суптилнијим и одмеренијим глумачким изразима. Можда се догоди да такву будућу представу одгледамо управо на неком наредном Позорју младих.

Борисав МАТИЋ

ОКРУГЛИ СТО MY NAME IS GORAN STEFANOVSKI

ОМАЖ ГОРАНУ СТЕФАНОВСКОМ – ДОБРИЧНИНИ ОД ЧОВЕКА

Округлом столу о представи „My Name is Goran Stefanovski” (Драмски театар Скопље) присуствовали су редитељ **Бранислав Мићуновић**, ауторка текста **Бранислава Илић**, глумци **Мето Јовановски**, **Софија Куновска**, **Биљана Драгићевић-Пројковска**, **Саша Димитријевска**.

Модератор **Влатко Илић** је покренуо причу о тексту представе. **Бранислава Илић** је испричала да је на позив Бранислава Мићуновића дошла да ради у Театар. „Врло брзо смо дошли до Горана Стефановског. Прво смо ишчитали читав опус и нисмо желели да се вежемо за дела која су играна па сам понудила одређени концепт. Бранислав је у том смислу одређен да је прича о идентитету нешто што припада Горану и што се провлачи кроз све драме. Требало је времена да се напише сценски текст. Добили смо права да нечији опус склапамо како мислимо да треба. Текстови су се издвојили из више разлога. Прво, сматрам Стефановског највећим драматургом са ових простора, не само на ових простора. Тврдим да је Стефановски најбољи професор технике писања драмског дела. Друго, важност редитељске поетике Мићуновића. Мислим да могу препознати у ком правцу иде његов редитељски поступак и хтела сам идеју да прилагодим томе. Трећа одредница је Драмски театар, изабрала сам текстове који досад нису извођени.”

Модераторка **Исидора Поповић** је нагласила да је представа настала као омаж струци и драмском писцу. О утицају на редитељска решења говорио је **Бранислав Мићуновић**. „Мој разлог за ову представу је врло спонтан и једноставан. Одлучио сам да радим Стефановског, хтео сам да урадим интиман омаж. То је интиман, пријатељски разлог и поштовање према свему ономе што се зове прерани одлазак са овога света. То је моја посвета Горану Стефановском. То је мој сценски одговор на његове драмске теме. Саопштио сам амбицију, они су прихватили идеју и онда сам размишљао како и са ким то може да се уради. То је тежак посао. Позвао сам Бранку и захвалан сам што се прихватила тог посла. Тај пишчев драмски идентитет мењао се од појединачног до континенталног идентитета. Бранка је преузела двострук посао – да формулише нову драмску форму и да има форму драмског позоришта. Кретали смо се по нашем бићу, цео живот сам професор глуме, али никад нисам постављао шеме по којима се крећем, него слушам своја чула. Рекли су ми да док радим представу, не мислим на последице, и то ми је најбољи комплимент. Та интима јесте пресудна за овај гест. Захвалан сам Бранки, Влатку Стефановском, Рози Трајческој Ристовској и осталима у тиму.”

Бранислава Илић је додала да многи немају увид у целокупан опус Горана Стефановског. „Прича о идентитету креће од 1987, када је настао први текст, *Црна руја*, а завршава се *Одисејем*, последњим текстом који је настао 2012. Та прича о идентитету има кључно питање: Да ли су се распали сви

митови на којима смо градили наше идентитете? Представа почиње „Ја сам Горан Стефановски” и тиме се проговара на тему идентитета. Те драме настале у различитом периоду требало је сценски заокружити. Редитељ је применио сјајан редитељски поступак у погледу глумачке игре и повезивања различитих текстова. Колико год да је тешко глумцима, мислим да су успели. Волим сложене процесе и не мислим да се једноставно може остварити резултат.”

„Ја сам Горан Стефановски” – то је цитат са конференције у Београду. „Није нам била намера да некоме објаснимо

Гласање публике за најбољу представу MY NAME IS GORAN STEFANOVSKI – 3,89

ко је Стефановски, већ да се поставе питања о идентитету” – објаснила је **Бранислава Илић**. Редитељ **Мићуновић** је рекао да није постојала намера да се направи ораторијум, али намера је била да се чисти његова катарзична реченица. „Нисмо хтели да га затрпавамо коментарима, мизансценом. Интересантно је како се гради стил, тако што се уклања све што је мимо те катарзичне реченице. Све што сам чинио у позоришту јесте да отворим писца, ја сам између писца и публике. Био је радостан и добар процес, али веома тежак процес. Увек се радујем кад досегнемо неке резултате. Да ли представа измиче дефиницијама или не, то не знам, али она је интимна и чиста, уклања се четврти зид између Стефановског и публике” – објаснио је редитељ.

На питање **Влатка Илића** о припреми глумаца и процесу рада на представи, **Софија Куновска** каже да разлику чини својење речи Стефановског на кап бистре воде која је ослобођена било каквих интерпретација. „Ако смо у другим представама градили однос с партнером, овде је наш партнер била публика. Битно је било да уздигнемо на ниво филозофије и трудили смо се да отворимо процесе у глави гледалаца. Битно да публика размишља о ономе што је Стефановски писао. То је омаж величини Горана Стефановског. Био је тежак процес, али мислим да смо се нашли на линији редитељске идеје.”

Биљана Драгићевић-Пројковска рекла је да ово није крај Горанових драма, већ нови почетак да се млађе генерације подухвате Стефановског и ураде на нови начин. **Софија Куновска** је објаснила да није постојала идеја да се цео опус обухвати, већ прикаже својеврсни извод из тих комада.

За најмлађу учесницу у представи, **Сашу Димитријевску** ово је дивно искуство и срећна је што је део ове екипе. Имала је огромну подршку у раду.

Фото: Б. Лучић

Бранислава Илић каже да је од читаве поделе изразила жељу да у представи буде Мето Јовановски, односно неко ко је радио највише Горанове текстове. **Мето Јовановски** је изразио срећу што је опет на сцени. „Позорје је мост који спаја, зато што смо пре имали шансе да се сретнемо и видимо шта смо урадили. Драго ми је што сам опет овде. Горана познајем дуго и много смо се дружили. Другачије је кад лично познајеш писца. Породично смо се дружили. То је ретка добричина од човека. Никад нисам срео таквог човека, увек је насмејан, весео, расположен, никад се не љути. Кад радиш дело тог добричине од човека, на сцени је вулкан. То се може видети само кад се игра комад. То је фасцинантно код њега. Волим тог човека. Прихватио сам да радим јер сам четрдесет година био део Драмског позоришта и зато што поштујем Стефановског и Мићуновића. Сви су то рекли, али и ја ћу: Пројекат је био захтеван, али кад нешто иде једноставно и лагано, то не може бити успешно. Кад ствари иду лако, то нешто није у реду.“

Аплауз на крају представе **Исидора Поповић** је објаснила као аплауз Горану Стефановском. **Бранислава Илић** је предложила Позорју да се организује симпозијум о Горану Стефановском и да вреди истраживати са одређеном дистанцом. **Мићуновић** је рекао да га интимно радује што се представа игра. „Осећао сам неку зебњу да ће та амбиција постати претенциозна. Нисмо хтели да објашњавамо ко је Горан Стефановски. Није се то догодило зато што смо се спустили на ниво посвећености Горану, пријатељској Северној Македонији и срећан сам што је све добило тај смисао. Све што имамо у животу мора да има укупно покриће интима. Срећан сам што сам поново на Позорју, награђиван сам на овом фестивалу, али све то није битно колико осећање Стеријиног позорја и поштовање према тој институцији.“

Сашо Огненовски из Скопља јавио се из публице, срећан што је представа на Позорју и што је имао срећу да учествује у праизведби неких текстова. „Ту цивилизацијску дистанцу је приказао Стефановски. Код мене је ова представа изазвала емотивно одушевљење и подсетило да се Горан бавио суштинама и нечим што вечно остаје у нама.“

Директор Позорја **Мирослав Радоњић** захвалио је гостима из Скопља. „Стеријино позорје јесте фестивал који негује различитости, без сусрета и могућности размена идеја и естетика тај фестивал не постоји. Позорје јесте место окупљања у неким новим околностима. Хвала Бранислави о идеји о симпозијуму о Стефановском, који има посебну везу са Стеријиним позорјем. Једне године је одржао радионицу и објављена је његова књига. Важно је да је Стефановски био добар човек. Ова представа јесте омаж том човеку и једном времену. Доминантна је прича о судбинама људи без домовине. Реч је о одличној адаптацији која врло лако комуницира са онима који нису читали Стефановског. Ова представа говори о суштинским емоцијама које су универзалне и лако препознатљиве. Битно је да представа буде виђена на простору бивше Југославије. Стефановски је задужио све нас, а у европским оквирима је признат и значајан. Драго ми је што смо имали прилику да гледамо ту представу.“

Милена КУЛИЋ

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: MY NAME IS GORAN STEFANOVSKI

„ДОМ ЈЕ ТАМО ГДЕ БОЛИ“

Четвртог дана фестивала гледали смо представу Драмског театра Скопље *My Name is Goran Stefanovski*, у оквиру међународне селекције *Крујови*. Представу је режирао Бранислав Мићуновић, док ауторску адаптацију потписује Бранислава Илић. Повезавши драме Горана Стефановског (*Црна руја*, *Лонџилеј*, *Сарајево*, *Казабалкан*, *Хоџел Европа*, *Euroalien* и *Одисеја*), Бранислава Илић је саставила оригиналан концепт. Потрага за идентитетом је заједничка нит свих седам делова представе.

Глумачки ансамбл чине Мето Јовановски, Стефан Вујисић, Биљана Драгићевић-Пројковска, Јелена Жугић, Игор Ангелов, Драган Спасов Дац, Софија Куновска, Соња Стамболциоска, Златко Митрески, Дамјан Цветановски, Ана Димитриова и Саша Димитријевска. Они нас воде кроз време, тумачећи улоге избеглица, Југословена и античких богова. У представу нас уводи Мето Јовановски, представљајући се именима које је играо у драмама Горана Стефановског (*Дивље месо*, *Јане Загројаз*, *Тешовиране душе*). Тако се направио мост између реалности и фикције, као и повезница између позоришта у прошлости и садашњости. Јасно је да ће потреба за проналаском идентитета бити средиште сваке приче. Ликови међусобно воде разговоре, али се никада не гледају у очи, већ су њихови погледи усмерени у даљину (ка публици). Сведеним глумачким изразом, глумци су успели да допру до наших болних тачака као што су неправедност, отуђење и несигурност. Само у *Одисеји*, последњој причи у низу, ликови остварују међусобни контакт и гледају се у очи. Пратимо тренутак повратка Одисеја на Итаку, која више није дом који он памти. *Одисеја* као прича о повратку у домовину заокружује читаву представу.

Посебно бих издвојила причу *Сарајево*, која је у представи удружила четири жене: Сару, Фату, Азру и Мају. Четири жене представљају четири нације у Сарајеву, граду у ком букти рат и разарање домова. Причу о ратовању, које се генерално везује за мушкарце, овај пут слушамо кроз женску пер-

Фото: Б. Лукић

спективу. Жене се представљају као домаћица, архитектиња, губитнице и избеглице. Прижељкују нови свет и спремне су да се боре за њега. Маштају о граду ког подижу из пепела, јер жене јесу те које обнављају односе и учвршћују мир. Оне у својим идентитетима проналазе снагу воде, ватре, ветра. Изведбом песме *Што те нема* Алексе Шантића заокружују и поентирају своју целину.

Сценографија (Александар Денић) је сведена и глумци је постављају између прича. Састоји се од правог фрижидера, бурића који представљају столове, столица и диско кугле. Редитељ ствара осећај упада реалности у простор позоришне фикције. На сцени је телевизор на ком се све преме током представе приказује „снег“. Лик оца (Мето Јовановски) истиче да ће свет доживети свој крај на такав начин – да ће пасти велики снег. Стиче се утисак да је сценографија намењена за мању сцену и да би тад постигла своју пуну драматуршку функцију. Атмосферу гради игра светала, посебно у причи *Euroalien*. У потпуном мраку, током представљања својих ликова који теже ка идентитетској одредници, глумци се служе светлима за сликање („ring lights“). Њима обасјавају своја лица и видимо мушкарце и жене различитих животних доби, као и девојчицу (Саша Димитријевска) која је тек на путу да пронађе себе у свету одраслих. Она изговара мисао Горана Стефановског о туђинцу у сопственом дому на крају представе, док на леђима носи анђеоска крила.

Ауторску музику потписује Влатко Стефановски, док је музички сарадник Давор Јордановски. Нежни тонови који употпуњују атмосферу приче *Црна рупа*, прерастају у рокенрол звук током *Лонџ њеја*. Глумци се користе микрофонима и чини се да се налазимо у кафеу. Причу завршавају изведбом македонске изворне песме. У причи *Euroalien*, док слушамо исповести затвореника азиланта, националисте, дијаспоре, иронично у позадини иде *Oga ragoshti*, незванична химна Европске уније и симбол братства и уједињења.

Потреба да се иде са ових простора и потрага за идентитетом стално је актуелна тема и на Балкану, као и шире. Представа се поиграва са митовима о идеалном Западу, уједињеној Европи и лагодном животу у иностранству. Горан Стефановски је живео у Скопљу и Лондону и говорио је да се и код куће можеш осећати као странац. Ликови у представи нам дају одговор на то одакле заправо почиње наш идентитет: од имена. Следе одреднице о томе где бисмо волели живети, јер маштамо о неким лепшим, бољим, уређенијим градовима и земљама. Ипак, они који се усуде и одлуче да постану странци у другим државама, суочавају се са унутрашњим борбама. Морају пронаћи смисао у неправедном свету који не чека појединца да се он прилагоди. Чезња за домом увек је присутна, а Одисеј Горана Стефановског нам говори да је дом – тамо где боли.

Драгана ЂОКИЋ
1. година драматургије
Академија уметности Нови Сад

ОКРУГЛИ СТО ФЛЕКЕ

МЛАДИ ЉУДИ, КАСАНДРА И ЕМОЦИЈЕ

Округлом столу о представи „Флеке“ (Краљевачко позориште) присуствовали су редитељ Југ Ђорђевић, директор Краљевачког позоришта Миодраг Динуловић, глумци Александар Аризановић, Драгана Варагић, Горица Динуловић и Зоран Церовина.

Ауторка текста Тијана Грумић поменула је идеју да говори о фигури одрастања и повезивању више удаљених генерација. Модератор Влатко Илић поставио је питање интертекстуалности, на шта је одговорила Тијана Грумић објаснивши да контекст дешавања радње долази из света Југа Ђорђевића. „Југ и ја имамо изузетно успешну и богату сарадњу и знала сам да Југ треба да ради представу“. Редитељ Југ Ђорђевић је рекао да се ова представа наслања на представу *Кейлер*. „Ми смо одлучили да идемо у том

Гласање публике за најбољу представу ФЛЕКЕ – 4,57

правцу. То је нека врста стендапа, а осетио сам да је ова представа на том нивоу. Одлучио сам да наставимо тај концепт. То је нека врста монодраме, а други ликови помажу да се монодрама исприча. Трудим се да остваримо ту метафору перформанса“ – објаснио је редитељ. Влатко Илић је истакао како је интересантно да се то смести у оквир популарне културе. Тијана Грумић је подсетила да и даље постоје жене које држе Касандрину слику у кући и те серије и даље имају утицај. Југ Ђорђевић је нагласио да је привилегија кад поред себе имаш писца своје генерације. „Моје прво сећање јесте да седимо испред телевизора и да баби читамо титл серије *Касандра* на ТВ. Нисам имао намеру да унесем Касандру, него је то спонтано дошло. Сви имамо то у колективном искуству баки које су биле ускраћене за школовање.“

Драгана Варагић прокоментарисала је улогу баке у представи. „Ако се добро сећам, неки млађи гледаоци су гово-

Фото: Б. Лучић

рили да су имали такве баке. Први мој додир је био преко Тијаниног текста, та поетика Тијанина ми је страшно блиска. Поетика полуписмене жене веома ми је занимљива. Чула сам о томе доста. Занимала ме је Касандра из грчке трагедије, то гледање у шољу и све оно што бака ради. То је био мој задатак. То фино ткање је допринело да веома волим ову представу."

Ова представа је споменик том времену, истакла је **Тијана Грумић**. Директор Позоришта **Миодрог Динуловић** каже да студенти често седе по степеницама са стране. „Са нама су и ауторка музике Јулија Ђорђевић и Велимирка Дамјановић. Када је овај тим 2019. радио представу, договорили смо се да поставимо праизведбу текста Тијане Грумић. Договор је да напише текст баш на Стеријином позорју, на Треми. Та балада о аутомеханичарки се родила када је око нас била само смрт. Овај комад велича живот, има људи који живе, иако људи умиру. Захвалан сам што су нам уступили Новосадско позориште, захвалан сам публици. Ода животу у времену смрти функционисала је онако како смо желели пре две године. Постоји неки затворени круг живота који увек победи."

Александра Аризановић нагласила је да је прича толико слична причи из њеног живота. „Као да је Тијана или неко њен узео мој дневник и испричао причу. И ја сам била Касандра на маскенбалу, имам доста тога у искуству у себи. Нисам знала други начин да се бавим овим текстом и овом причом, осим онога што имам у себи." Модераторка **Исидора Поповић** каже да је пренаглашени израз циркуса исказан мирно и сталожено. То је прокоментарисао **Југ Ђорђевић** рекавши да је истраживано поље емоција. „Раније сам се плашио емоција на сцени, а сада се тога не плашим, као у сцени дављења или када види оца смрсканог. Све време представа, то се осетило и јуче, опстаје као игра. Та емоција је до краја тужна и у ваздуху лебди претећа патетика. Увек се игра плес са патетиком."

Тај формат циркуских тачака се јавља у најосетљивијим моментима. **Горица Динуловић** је коментарисала смех у представи. „Та сцена расстанка је опуштено припремана. Ја сам се на проби распадала, нисам могла без плача да прођем кроз то, имам и ја ћерку. Било је то тешко, било је то и сувопарно, и плакања, и мислим да је најтачније приказано. С друге стране, хтела сам да кажем да су се затворили нови кругови. Пре двадесет и нешто година сам дипломи-

Фото: Б. Лучић

рала у Новом Саду, а јуче сам овде играла. Драгана Варагић је овој представи дала потпуну драж. Зоран Церовина и ја смо вечити партнери на сцени. Моје срце је пуно и затворила сам неке важне професионалне и животне кругове."

Југ Ђорђевић је инспирисао форме које нису патетичне. „То су циркус и забава. Па зато можемо да одиграмо сцене умирања оца или расстанка, то је кокетирање с дилетантизмом. Види се беспрекрива младе особе." **Александра Аризановић** је рекла да ништа у процесу није било тешко. „Ту има много кругова и тешких ствари, али истраживали смо како да испричамо причу о свему томе. Нисмо смели да уђемо у тугу, бес и изненађење јер тако неће моћи да се исприча прича." Редитељ **Ђорђевић** је рекао да је тежио најискренијој емоцији, а оставио је да се касније размишља о поступцима и тумачењима.

Бранислава Илић се јавила из публике речима да је представа јуче измамила сузе. „СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ, била сам селектор 'Јоакима Вујића', а ова представа и неке друге показују да се репертоарски промишља. Знамо како мала позоришта имају финансијске проблеме. Ти млади људи су добили прве шансе у таквим позориштима. Све честитке управи која је то препознала. Само желим да подсетим да је проф. Бошко Милин први препознао ту тенденцију."

Тања Максимовић се јавила из публике и рекла да одушевљавају аутобиографски елементи у поетици писца. „Сваки пут кад гледам нешто Тијанино, текст одушевљава. То ми се веома допада, право је благо кад се у тексту не полази од спољашњег, већ од себе. Честитке Александри. А Драгана је успела да прикаже савршену бабу." **Драгана Варагић**: „У мојим годинама или одлучите да више ништа не учите или да учите што брже. Потпуно верујем младим људима и свему што од њих долази према мени. Занимљива ми је ова улога и Краљево је у мом срцу и мојој глави. Ово је први пут да сам играла у Краљево на сцени на коју сам први пут стала са пет година. Хтела сам и раније да радим са Југом, волим различитости у његовим представама, нешто то буди у мени, пријали су ми глумци с којима сам радила. Ову улогу зovem 'баба која псује'. Тај спој искрених елемената и комике је сјајан, ритам представе је условљен тиме што се ослањамо једни на друге."

Милена КУЛИЋ

Фото: Б. Лучић

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: ФЛЕКЕ

ПРЕДСТАВА У ПРЕДСТАВИ

Четвртог дана Стеријиног позорја, у такмичарској селекцији, гледали смо представу *Флеке*, у извођењу Краљевачког позоришта. Драму *Флеке* за потребе овог позоришта написала је драматуршкиња Тијана Грумић, а режију потписује Југ Ђорђевић. Текст Тијане Грумић није написан у класичној драмској форми већ у стиху. Редитељ је поетску драму поставио у форми представе у представи. Кроз форму циркуса редитељ је приказао главну јунакињу како се с осмехом на лицу носи са смрћу својих ближњи. Сматрам да је то добро редитељско решење јер циркус нас подсећа на срећне и сетне тренутке.

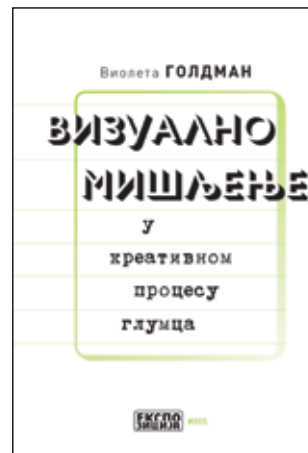
Драма *Флеке* говори о девојци која се бори са губитком блиских особа. Пошто је текст написан у слободном стиху, редитељ је текст поделио на ликове тако да глумци истовремено играју ликове и приповедају. Монолози које изговара Александра Аризановић су врло поетични. Ова глумица својом енергијом успела је да нам дочара девојци која несебично покушава да помогне својим ближњима у најгорим тренуцима и покаже да живот није само црн нити бео. Зоран Церовина игра оца који се затворио у себе, управо таква слика оца проистиче из самог комада, а погледи пуни љубави и бриге за кћерку су надградња глумца. Горица Динуловић игра мајку која је нежна према кћерки, иако јој рана смрт није дозволила да узме бебу у наручје. Драгана Варагић игра девојцину баку која се упорно, цео живот бори с невољама. Ова иначе строга жена у појединим сценама открива своју нежнију страну личности.

У представи се мешају комични тренуци чији су носиоци баба и унука, са тужним, који показују танку линију између прошлости и садашњости. Посебно бих истакла сцену Александре Аризановић и Горице Динуловић које су успешно приказале значајну реченицу „иста си мајка“. Редитељ и списатељица стављају фокус на смрт ближњих, дајући до знања да је смрт део одрастања. Када говоримо о односу баке и унуке, најверљивије су сцене свадбе и журке на плажи. У неким сценама видимо контраст између бакиног и девојчиног погледа на свет.

Глумци су прецизно одиграли ликове који у тексту постоје само у назнакама. Када изађемо из позоришта, *Флеке* на нас остављају утисак који нас тера на размишљање о концепту смрти и нашег суочавања с њим. Цео ауторски тим успешно преноси поруку о томе да се одрастање састоји из свакодневних ситуација.

Анастасија МУТАВЦИЋ
1. година драматургије
Академија уметности Нови Сад

НОВА ИЗДАЊА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Едиција „Експозиција“
Виолета Голдман
**ВИЗУАЛНО МИ-
ШЉЕЊЕ У КРЕА-
ТИВНОМ ПРОЦЕСУ
ГЛУМЦА**

Послије свог дугог и богатог школовања на Академији уметности у Новом Саду, Факултету драмских уметности у Београду, институту Михајла Чехова у Њујорку, трагајући за утемељењем у глумачком стваралаштву и последице одређене праксе у позоришту и на филму, Виолета Митровић Голдман у свом докторском раду тражи апеирон, прапочетак сваке технике и сваке креације – менталну слику, мјерну јединицу имагинације, слику која нас покреће на стварање, која има покретачку снагу и креативни потенцијал, која дјелује неухватљиво. Менталну слику извучи из несвјесног и преводи у опипљиво, у језик. Оно до чега онирологија још није стигла, а вјерујемо да неће ни стићи. Сабирајући кинестетичка искуства Арнајма, Рота, Аристотела... ауторка успјева да се приближи непознатој и дубоко скривеној снази, подвргне је испитивању и претвори у нешто што више није питање случаја и инспирације, већ доступан и ухватљив дио стваралачког процеса.

Искуство које Виолета Митровић Голдман сабира, покушава да заузда имагинацију и преобрази њену снагу у систем, у стални креативни потенцијал. Да је претвори у чињеницу, научну, умјетничку, креативну, у метод који се може третирати, тренирати, вјежбати, подстицати, мијењати. Дакле менталну слику да стави под контролу и претвори је у глумачку технику. Глумцу отвара нови видик, хоризонт скривен од очију редитеља, колега, пробне сале, стола за читаће пробе... *screen* дубоко у имагинацији гдје глумац тражи сопствени ембрион улоге тамо гдје се звуци виде, боје се чују, а чула се стапају у једно.

Борис Лијешевић

**СУТРА НА ПОЗОРЈУ
УТОРАК, 31. МАЈ**

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Протекција

12.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Последње девојчице

17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Дани књиге

Центар за културу Пожаревац

Сазвежђе Миливоја Живановића.

**Портрети победника Глумачких свечаности
(1995–2019).**

Говори др Миливоје Млађеновић

Часопис „Сцена“, бројеви 1 и 2/2022.

Говори Александар Милосављевић

18.00 часова / СНП, Камерна сцена

Позорје младих

Људмила Разумовска: ДРАГА НАША ЈЕЛЕНА

Академија уметности Бања Лука (Република Српска,
Босна и Херцеговина)

19.00 часова / Новосадско позориште/Újvidéki Színház

Такмичарска селекција

БЛУДНИ ДАНИ КУРАТОГ ЦОНИЈА

Према истоименом роману Филипа Грујића

Драматизација: Димитрије Коканов

Режија: Јована Томић

Новосадско позориште/Újvidéki Színház и

Стеријино позорје

20.00 часова / Културни центар Новог Сада

(Католичка порта 5)

Позорје младих

Ђакомо Пучини: СЕСТРА АНЂЕЛИКА

Факултет музичке уметности Београд

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

Такмичарска селекција

РОЛЕРКОСТЕР

Текст: Јелена Кајго

Режија: Милица Краљ

Позориште Атеље 212 Београд

ПРИЈАТЕЉИЦЕ ЦОНИЈЕВЕ МАЈКЕ:

Џони, Џони, Џони...

Џо – џо – џо – Џони Бој

Курати – Џони Бој

Услишитељ жена,

мистични Џони,

Џони разуме све.

Џони, Џони, Џони...

(Блудни дани кураџиої Цонија,

*према истоименом роману Филипа Грујића,
драматизација Димитрије Коканов)*

ЉИЉА: (Јаоој...) Што сам нешто данас сетна...

СВЕТЛАНА: Тета Љиљо, па ви треба да сте срећни и пресрећни! Имате згодног зета, историчара, у набољим годинама. И још је странац!

ЉИЉА: Јеша.

АНА: Немој тако да га зовеш, мама...

ЉИЉА: Ма ја га обожавам! Рекла сам, мој зет може бити и црни циганин.

(Јелена Кајго, Ролеркостер)